

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 600 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

EEN PROCESRECHT VOOR DEZE TIJD(*)

1. De Franse rechtsgeleerde René Demogue heeft ergens geschreven: «Le droit est fait, non pour les besoins de l'esprit, mais pour des réalités sociales». Welnu het is precies de tak van het recht, die men het procesrecht noemt, die een bij uitstek sociale rol te vervullen heeft, zonder dat men nochtans hieruit zou mogen afleiden dat het procesrecht geen wetenschappelijk karakter zou vertonen, wel integendeel.

Van meet af aan moet immers onderstreept worden dat het procesrecht een eigen plaats inneemt in het geheel van de rechtswetenschap. Deze eigen plaats postuleert een eigen wetenschappelijke methode, die moeilijk kan ontkend worden.

Men heeft dit weliswaar nooit uitdrukkelijk durven ontkennen, doch in werkelijkheid werd de burgerlijke rechtspleging als een minderwaardige tak van het recht beschouwd. In 1914 betreurde Japiot «le défaut d'intérêt dont souffre la science un peu démodée de la procédure» (1). Enkele jaren geleden zei ridder Braas, toenmalig Professor in het procesrecht aan de Universiteit te Luik, het nog schilderachtiger: «Er zijn in ons land een vijftal originelen die zich aan de studie van het procesrecht interesseren».

Het procesrecht biedt daarenboven in de praktijk aan de rechtsonderhorigen, buiten de oplossing van het geschil, geen enkele voldoening. Roubier gewaagde in dat verband van een abstract recht (2).

Moet het dan verwondering wekken dat ook bij onze studenten het procesrecht de reputatie geniet van een bijzonder droge materie. Ware er niet het verplichtend karakter van dit leervak, dan zouden de meesten die zich niet bestemmen voor een loopbaan in of rond het gerechtsgebouw, zeker hieraan weinig belang hechten. En zelfs diegenen die zich hierop voorbereiden, worden meestal ontmoedigd door de rechtspractici, die hun voorhouden dat de kennis van het procesrecht niet op de universiteit wordt aangebracht, maar wel op het gerechtsgebouw. Sommigen zelfs zullen beweren dat het procesrecht de wetenschappelijke nieuwsgierigheid niet vermag te prikkelen en weinig betekent voor de algemene juridische opleiding.

Na dit alles is het dan ook duidelijk dat de opvatting

die men over het procesrecht heeft, in grote mate de te volgen methode zal beïnvloeden. Wie het procesrecht alleen als een reeks middeltjes en kunstgrepen beschouwt om een proces behoorlijk te voeren, zal er natuurlijk een gans andere methode op na houden dan diegene die gelooft in het wetenschappelijk karakter van deze rechtstak.

§ 1. Methode van het procesrecht.

2. Men kan de studie van het procesrecht in de eerste plaats beschouwen als een inleiding tot de *kunst van het voeren van een geding*. Met een dergelijke opvatting moet men voornamelijk de wetteksten ontleden, de juiste betekenis van de formules en hun gebruik aanwijzen, de gewoonten van het gerechtsgebouw leren kennen, de termijnen nauwkeurig weten op te sommen.

Zonder het belang van een dergelijk onderwijs te onderschatten, mag toch gezegd worden dat dit niet de juristen in het algemeen doch enkel de rechtspractici interesseren kan. Hierbij gaat elke wetenschappelijke belangstelling teloor, en loopt men het gevaar eenieder, die niet om het onmiddellijk nut bekommerd is, te ontmoedigen en definitief van de studie van het procesrecht af te wenden.

3. Doch wie aan de studie van het procesrecht een *wetenschappelijk karakter* wil verlenen, zal nog van mening kunnen verschillen over het voorwerp van dergelijke studie en de hierbij aan te wenden middelen.

Zo kan men van oordeel zijn dat een *gedetailleerd commentaar* van de wet zich opdringt. Alsdan zal men artikelsgewijze en analytisch de teksten ontleden en de bedoelingen van de wetgever trachten te achterhalen.

Het is duidelijk dat een dergelijke tekststudie of exegese nauwgezet het plan van het wetboek zal moeten volgen en zelden hiervan zal mogen afwijken. Daarenboven heeft deze opvatting tot gevolg dat, waar de wetgever zich praktisch uitsluitend met de pleegvormen heeft bezig gehouden, men hoofdzakelijk zal aangewezen zijn op de studie van het formalisme in het proces, zonder voldoende belang te hechten aan de grondproblemen van het procesrecht die zo dikwijls uit het oog worden verloren.

Een dergelijke methode is begrijpelijk na een codifi-

(*) Inaugurale les bij de aanvaarding van de leeropdracht in het burgerlijk procesrecht aan de Rijksuniversiteit te Gent op donderdag 4 november 1964.

catie, die in de eerste plaats tot een nauwkeurige interpretatie van de teksten dwingt. Het was de methode, die o.m. op volgende wijze door Boitard werd aangegeven: « Déterminer, selon la nature de chaque cause, les principes de compétence qui la régissent: dire comment se forme une demande; comment se présente une défense, à quelles règles la loi soumet l'exposition et la discussion des preuves; comment se rendent, se réforment, s'exécutent les jugements; suivre dans tous ses détails cette guerre du Palais, cette tactique d'attaques et de défenses, telle que la loi, la raison, la nécessité nous l'ont faite; nous pénétrer avec soin de l'esprit et du motif de chacune de ces règles nombreuses qui n'ont le plus souvent d'arbitraire que l'apparence; nous préparer ainsi à décider par le choix judicieux des analogies les questions de détail, nécessairement échappées aux prévisions directes du législateur; signaler enfin dans son ouvrage, si l'occasion s'en rencontre, quelques lacunes à remplir, quelques vices à redresser, quelques abus à prévenir; non, ce n'est pas là, quoi qu'on dise, nous condamner à une tâche ingrate et rebutante; c'est encore parler de droit » (3).

Doch na een zekere tijd zal men gemakkelijk geneigd zijn de werkelijke bestaansreden en het doel van de wet over het hoofd te zien, en een fragmentarisch beeld op te hangen van teksten die losgerukt werden van de maatschappelijke werkelijkheid die er aan ten grondslag lag.

4. Meer voldoening biedt een tweede opvatting, volgens dewelke de algemene principes moeten uiteengezet worden ten einde hierop een samenhangend geheel te kunnen bouwen. Het procesrecht zal alsdan bestudeerd worden volgens een synthetische en logische gedachtegang zonder rekening te houden met de opeenvolging van de artikelen van het wetboek. Een dergelijke methode zal leiden tot de klassieke indeling: rechterlijke organisatie, bevoegdheid en verloop van het proces (rechtsingang, tussengeschieden, vonnis, rechtsmiddelen, tenuitvoerlegging).

Dat deze indeling en methode noodzakelijkerwijze door de opvatting zelf van de codex zullen beïnvloed worden en aldus vrij formalistisch aandoen, lijdt geen twijfel. Men kan inderdaad voorhouden dat ook op deze wijze « la clef des notions fondamentales qui sont à la base de toute procédure » weggemoffeld wordt (4).

5. Teneinde aan gemelde kritiek te ontsnappen, waren sommigen van oordeel dat vooral aandacht moest besteed worden aan de grondproblemen die door het proces gesteld worden. Het proces bestaat uit een reeks handelingen die elkaar opvolgen, waarvan niet alleen de uiterlijke verschijning maar ook de innerlijke aard en wezenlijke karaktertrekken moeten ontleed worden. Deze ontleding moet rekening houden met de onderlinge samenhang van gemelde handelingen en met het feit dat deze laatste gesteld worden met het oog op dat ene doel: van de rechter voldoening te bekomen van datgene wat men gevorderd heeft.

Bij nader onderzoek blijkt alsdan dat hoofdzakelijk drie grondbegrippen het procesrecht beheersen: de rechtsvordering (*actio, action, Klage, azione*), het proces en de rechtsprekende handeling. Het is niet mogelijk de processuele regelen te begrijpen en hun waarde te bepalen zonder voorafgaandelijk gemelde begrippen te hebben toegelicht.

Daarenboven is het duidelijk dat tussen procesrecht en materieel recht bestendig een wisselwerking bestaat, die niet altijd voldoende de aandacht van de juristen heeft gaande gehouden (5).

6. Uiteindelijk mag gezegd worden dat de studie en het onderricht van het procesrecht hoofdzakelijk moeten afgestemd worden op het sociaal doel van de regelen en instellingen die door het procesrecht worden beheerst. Hierbij zal moeten onderzocht worden in hoever deze regelen en instellingen nog aangepast zijn en of de tegenwoordige vereisten van het rechtsverkeer geen wijzigingen hieraan noodzakelijk maken.

Het is duidelijk dat aan het ontwerp van gerechtelijk wetboek in dit verband bijzondere aandacht zal moeten besteed worden.

Het is eveneens duidelijk dat de rechtsvergelijking als methode ook in het procesrecht een belangrijke rol dient te spelen, hetgeen in het verleden slechts zelden werd begrepen: « Les études de droit comparé sont nombreuses et abondantes. La procédure comparée ne tente guère nos maîtres à penser... Sur cette matière, les bibliothèques sont à peu près vides » (6).

7. Bij het doceren van deze leergang van procesrecht zullen wij ons dan ook hoofdzakelijk laten leiden door de twee laatstgenoemde methodes: studie van de grondproblemen en synthetische bespreking van de algemene principes die de rechterlijke inrichting, de bevoegdheid en het procesverloop betreffen. Dit zal ons toelaten het wetenschappelijk karakter van deze rechtstak te benadrukken, doch meteen ook aan de toekomstige practici voldoende basisgegevens te verstrekken, dank zij dewelke zij zich een weg zullen kunnen banen doorheen de brousse van het procesrecht.

§ 2. Begripsomschrijving van het procesrecht.

8. De wet bepaalt niet alleen hoe subjectieve rechten ontstaan, maar ook hoe zij moeten verwezenlijkt worden. Welnu, het is precies het procesrecht dat de naleving van het materieel recht moet verzekeren: het procesrecht sanctioneert het materieel recht. Zonder voor te houden dat de sanctie een wezenlijk element is van het recht, mag toch aangenomen worden dat de mogelijkheid van sanctie het recht vervolmaakt (7).

Wie zich nu in zijn rechten aangetast voelt, kan zich tot het openbaar gezag wenden en *in casu* tot de rechter. Deze laatste zal een vonnis vellen dat ten uitvoer kan gelegd worden: men kan de goederen van de schuldenaar in beslag nemen, ze verkopen en zich met de opbrengst van de verkoop doen betalen; men kan ook de huurder uit het gehuurde doen zetten,...

Uit het voorgaande volgt duidelijk dat het recht niet alleen moet bepalen welke de subjectieve rechten zijn die aan de personen kunnen toegekend worden, maar dat het ook daarenboven ervoor moet zorgen dat aan die personen de geschikte middelen worden aan de hand gedaan om, in geval van miskenning van deze subjectieve rechten, de realisatie en sanctionering ervan te kunnen afdwingen.

9. Oorspronkelijk bestond er geen gerechtelijke instelling om de efficaciteit van de rechtsregelen te sanctioneren; deze sanctie geschiedde volgens de kenspreuk *oog om oog, tand om tand (loi du talion)*.

Geleidelijk zag men de nadelen van een dergelijk systeem in, dat gekarakteriseerd was door willekeur en geweld. Daarom dacht men eraan een gezagsorgaan in het leven te roepen dat de rechtsprekende taak op zich zou nemen; men vertrouwde aan de Staat de uitoefening van de rechterlijke macht toe, hetgeen de sociale orde in de hand zou werken.

Er zijn weliswaar in ons recht nog gevallen terug te vinden, waarin de beteugeling geschiedt door de per-

soon die bij de naleving van de rechtsnorm belang heeft: het recht op wettige zelfverdediging, het retentierecht⁽⁸⁾, de *exceptio non adimpleti contractus*,...⁽⁹⁾.

Men kan zich nochtans de vraag stellen in hoever buiten de gemelde gevallen de eigenrichting (*justice privée, Selbsthilfe*) nog mogelijk is. Op enkele uitzonderingen na⁽¹⁰⁾ heeft de rechtsleer aan dit probleem weinig aandacht geschonken. Toch is de gestelde vraag belangrijk, des te meer daar onze wetgever nergens als zodanig de eigenrichting toelaat of verbiedt, dit o.m. in tegenstelling met de Zwitserse en Duitse wetgeving⁽¹¹⁾.

De eigenrichting is de private executie, d.w.z. de verwezenlijking met eigen machtsmiddelen van een recht, waarop inbreuk werd gepleegd. Er zijn weliswaar ook indirecte middelen van psychische druk, die evenwel niet tot de eigenrichting moeten gerekend worden: men denke bv. aan het met de post doen bezorgen van een open briefkaart waarin de geadresseerde als een slechte betaler wordt gebrandmerkt.

Is eigenrichting thans nog geoorloofd? Op grond van een gedocumenteerde studie en na de beperking tot het terrein van het privaatrecht en mits uitsluiting van de vergeldingsmaatregelen, heeft Rutten gemeend de volgende stelling te mogen verdedigen: «Een daad van eigenrichting, waardoor iemand, zonder gebruik te maken van overheidshulp, een burgerrechtelijke aanspraak door dwangmiddelen verwezenlijkt, is onrechtmatig, tenzij voor dit eigenmachtig optreden een rechtvaardigingsgrond aanwezig is»⁽¹²⁾.

10. Uiteindelijk is een reeks rechtsregelen tot stand gekomen die de organisatie van de rechterlijke macht en het beroep op die rechterlijke macht bepalen en waaraan de rechtsonderhorigen zich moeten onderwerpen. Dit geheel van rechtsregelen noemt men het procesrecht.

Is de bindende vaststelling van het recht in geschil in de regel voorbehouden aan de rechterlijke macht, toch hebben de partijen de bevoegdheid de geschillen omtrent rechten waarover zij kunnen beschikken, bij onderlinge overeenkomst aan scheidsrechters te onderwerpen (art. 1003 Rv.).

Arbitrage kan nuttig zijn in geschillen, die snel moeten opgelost worden of waarover slechts technici kunnen oordelen.

De scheidsrechter bezit niet de volle rechtsmacht, vermits zijn uitspraak voor de tenuitvoerlegging het *exequatur* behoeft.

11. Hoewel thans de autonomie van het procesrecht niet meer kan ontkend worden, moet toch de aandacht gevestigd worden op het feit dat dit onderscheid niet altijd werd gemaakt⁽¹³⁾.

Deze autonomie van het procesrecht geldt niet alleen voor het burgerlijk procesrecht, maar ook voor het strafprocesrecht en voor het administratief procesrecht.

12. De codex die de regelen van het burgerlijk procesrecht bevat, noemt men het wetboek van burgerlijke rechtsvordering.

Deze terminologie geeft geen bevrediging omdat zij al te zeer beperkt blijft tot de rechtsvordering, zoals zij ingesteld wordt voor de rechtbanken, en tot de formaliteiten die ermee gepaard gaan.

Daarom werd in de wet op de organisatie van het Hoger Onderwijs volgende omslachtige omschrijving gegeven: beginselen der rechterlijke organisatie, der bevoegdheid en der burgerlijke rechtspleging.

De Nederlanders spreken van burgerlijk procesrecht en burgerlijke rechtsvordering. In de Franse rechtsliteratuur spreekt men van *droit de la procédure*⁽¹⁴⁾, *droit procédural* (Japiot) en *droit judiciaire privé*⁽¹⁵⁾.

In Duitsland bezigt men de term *Zilverprozessrecht*, hetgeen er op wijst dat zij het algemener zien dan de procedure (*Verfahren*).

De Italiaanse auteurs gebruiken de term *diritto processuale civile*.

Aansluitend bij de Franse terminologie, heeft de Koninklijke Commissaris Charles Van Reepinghen, zijn ontwerp betiteld: gerechtelijk wetboek (*code judiciaire*).

Persoonlijk achten wij de termen procedure en gerechtelijk recht ontoereikend om de inhoud van deze rechtstak te dekken. Procedure is al te zeer beperkt, doordat men hierin praktisch uitsluitend vormregelen zal zien; het gerechtelijk recht doet vooral denken aan de inrichting en de werking van de rechterlijke macht.

Daarom geven wij de voorkeur aan de term *privaatrechtelijk procesrecht*, die — hoewel misschien ook niet algeheel bevredigend — toch meer omvattend is en de belangrijke problemen ten gronde niet uitsluit.

13. Het *privaatrechtelijk procesrecht* omvat dienvolgens het geheel van de regelen die betrekking hebben op de inrichting en werking van het gerecht teneinde de *privaatrechtelijke* subjectieve rechten van de rechtsonderhorigen te waarborgen en te sanctioneren en zodoende de gehele private rechtsorde te beveiligen.

Zoals het programma van het doctoraat in de rechten duidelijk aanwijst, houdt het procesrecht zich hoofdzakelijk bezig met drie reeksen problemen: Wie is de rechter? Welke bevoegdheden heeft hij? Hoe wordt een vonnis geveld en uitgevoerd? Deze vragen worden respectievelijk beantwoord door de regelen betreffende de inrichting van de rechterlijke macht, de bevoegdheid (*ratione materiae* en *ratione loci*) en de eigenlijke rechtspleging.

Deze klassieke indeling moet meer en meer plaats inruimen voor de drie reeds aangehaalde grondproblemen van het procesrecht: de rechtsvordering, de rechtsprekende handeling en het proces. Hoewel deze begrippen een globale hergroepering van de behandelde stof kunnen meebrengen⁽¹⁶⁾, hebben wij de voorkeur gegeven aan een afzonderlijke behandeling ervan in een eerste algemeen deel.

In strijd met de kritiek die soms tegen deze indeling werd uitgebracht⁽¹⁷⁾, mag onderlijnd worden dat deze indeling geen scheiding beoogt tussen de verschillende onderdelen van het procesrecht en dat zij zeker niet de oorzaak is van het al te formele karakter van het procesrecht. Men maakt inderdaad soms een onderscheid tussen materieel recht en formeel recht, doch hierbij verliest men al te vaak uit het oog dat in het procesrecht ook tal van grondproblemen terug te vinden zijn (zie boven, nr. 5).

14. Dat het *privaatrechtelijk procesrecht* de gehele private rechtsorde beveiligd, werd reeds onderstreept. Het is immers duidelijk dat het bewustzijn dat de rechterlijke macht kan tussenkomen, dikwijls volstaat om het recht te doen naleven⁽¹⁸⁾.

Deze karakterisering lijkt misschien al te optimistisch. Sommigen daarentegen hebben voorgehouden dat het proces enkel als een praktische activiteit moest beschouwd worden⁽¹⁹⁾. Nog anderen tenslotte hebben geweigerd zich uit te spreken «si le procès est un contretemps ou un passe-temps, un mal ou un jeu»⁽²⁰⁾.

Zou het recht dan toch naast het proces leven? Op

deze vraag kan niet zonder meer ja of neen geantwoord worden. Het recht leeft zonder twijfel ook zonder proces; het levende recht bevindt zich meer buiten dan binnen het gerechtsgebouw, waar enkel de pathologische verschijnselen van het recht zich veruiterlijken. Doch de mogelijkheid van een proces mag niet onderschat worden ter beveiliging van de materiële rechtsorde.

Men herleze ter illustratie van deze opvatting wat René Morel in 1932 schreef: « Que dans un pays la procédure soit complexe, lente, coûteuse, que la machine judiciaire fonctionne mal, en un mot, la sécurité et la confiance disparaissent dans les rapports entre les particuliers, les transactions en souffrent ou se ralentissent » (21).

15. Doch bovenal mag er op gewezen worden dat het proces een onontbeerlijk middel is voor de verdere ontwikkeling van de materiële rechtsordering. Aan de rechter worden immers steeds nieuwe rechtsverhoudingen voorgelegd, die niet nauwkeurig volgens bestaande teksten kunnen geïnterpreteerd worden. Het proces biedt m.a.w. de gelegenheid aan de rechter om rechtscheppend werk te verrichten (22).

De procedure, afgeleid van het Latijnse woord *procedere* (voorwaarts gaan), geeft leven en beweging aan het materiële recht (23).

In de plaats van de abstracte statische gelding van de ideële rechtsregel treedt de dynamische verwerking van het recht. Een rechtsregel kan in de studeerkamer worden omstreden, maar het blijft daar een bloedloze strijd. Er komt nochtans leven en beweging in van zodra er over geprocedeerd wordt; dan ondergaan de deugdelijkheid en de draagwijdte van de regeling een krachtproef (24).

§ 3. Karaktertrekken.

16. Het procesrecht is *nationaal* recht. Deze vaststelling, die vanzelfsprekend lijkt, heeft nochtans een belangrijke achtergrond.

Men verzekert dat men vruchteloos in de geschiedenis een voorbeeld zou vinden van een volk, dat zonder dat het zijn onafhankelijkheid verloren heeft, de rechtspleging van een andere natie heeft overgenomen; het zou immers zo zijn dat iedere nationaliteit voor de toepassing van haar burgerlijke wetten een eigen rechtspleging bezit zoals ze ook een eigen taal heeft voor de uitdrukking van haar gedachten (25). Huc bevestigde dat de burgerlijke rechtspleging van een volk het meest natuurgelukkig de fysiologie van dat volk weergeeft (26).

Pigeau, lid van de commissie belast met het opstellen van de *Code de procédure civile*, heeft dit ten overvloede aangetoond wanneer hij de wisselwerking tussen politiek regime, zeden, klimaat en levensbeschouwing aan de ene zijde en het procesrecht aan de andere zijde wist te belichten (27).

17. Men redetwist zeer veel over de plaats die het procesrecht moet innemen in het geheel van de rechtsakten. Hoewel moeilijk kan ontkend worden dat de finaliteit zelf van het procesrecht deze rechtstak tot het domein van het privaatrecht moet doen rekenen, mag deze vaststelling toch niet doen vergeten dat tal van regelen van het procesrecht (rechterlijke organisatie en bevoegdheid) de inrichting van een openbare dienst betreffen en dus van publiek - rechtelijke aard zijn (28). Nochtans is deze openbare dienst niet te vereenzelvigen met de gewone openbare administratie,

vermits hij moet instaan voor de verwezenlijking van het privaatrecht.

Afgezien van de moeilijkheden die met het onderscheid tussen publiek en privaatrecht gepaard gaan (29), mag wellicht worden voorgehouden dat het procesrecht een *gemengd* karakter heeft (30).

18. Het eigen karakter van het procesrecht brengt mede dat deze rechtstak essentieel door de wetgever wordt tot stand gebracht. Hier is het *formalisme* noodzakelijk opdat het gerecht goed zou functioneren en opdat elke rechtsonderhorige precies zou weten welke pleegvormen hij moet in acht nemen. Voor de rechtszekerheid is het van geen belang welke de aard van die pleegvormen zijn, zodra maar vaststaat welke pleegvormen moeten nageleefd worden.

Dit formalisme kan weliswaar nadelig zijn doordat soms rechtmatige eisen worden afgewezen wegens de onregelmatigheid van de procedure. Hierbij moet evenwel aangestipt worden dat sinds het K.B. van 30 maart 1936 hierin wel een versoepeling werd tot stand gebracht; het nieuwe artikel 173 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering bepaalt immers dat de nietigheid van het exploit of van een rechtsplegende handeling slechts kan aanvaard worden, zo de belangen van de tegenpartij hierdoor geschaad werden.

Dat dit formalisme ook wel tijdrovend en kostelijk is, kan moeilijk ontkend worden. Het is precies om die reden dat een gerechtelijke hervorming op het getouw staat (zie verder nr. 20). Toch make men zich hierover niet al te veel illusies, omdat teksten alleen geen verbetering kunnen brengen. Reeds Treilhard, eveneens een van de leden van de commissie belast met het opstellen van de *Code de procédure civile*, stelde dit vast: « Ne nous dissimulons pas que le succès du Code dépendra beaucoup et de l'autorité à qui son exécution sera confiée, et de la conduite des officiers ministériels qui le pratiqueront chaque jour ! »

19. Het procesrecht is daarenboven *imperatief*. Dit betekent nochtans niet dat alle regelen van procesrecht van openbare orde zouden zijn. Niet alleen is het begrip openbare orde vaag en wisselend, doch daarenboven kan het gebeuren dat sommige regelen hoofdzakelijk in het belang der gedingvoerende partijen werden uitgevaardigd (regelend recht).

Alleszins zijn de wetten op de rechterlijke inrichting van openbare orde, evenals de wetten betreffende de bevoegdheid *ratione materiae*. Daarentegen mag men voorhouden dat de bevoegdheid *ratione personae* en sommige procedureregelen niet van openbare orde zijn (31).

§ 4. Hervormingsplannen.

20. Hoewel de Belgische Grondwet in artikel 139, 11°, de herziening van alle wetboeken en dus ook van dit wetboek in het vooruitzicht stelde, werd — ondanks de inspanningen van de commissie de Longé om het hele procesrecht te hervormen — enkel de wet op de bevoegdheid een werkelijkheid. Tal van gedeeltelijke wijzigingen werden reeds aangeduid. Verdient ook vermelding het werk dat verricht werd door het Studiecentrum voor de hervorming van de Staat, hetwelk speciale aandacht besteedde aan de hervorming van de rechtspleging (31bis). De geformuleerde voorstellen werden trouwens overgenomen door de commissie bij ministerieel besluit van 5 december 1939 opgericht onder het voorzitterschap van de heer René Marçq. Sindsdien werden nog verschillende commissies in het

leven geroepen ⁽³²⁾, die allen zeer verdienstelijk werk hebben geleverd.

Tenslotte werd in 1958 door de minister van Justitie Pierre Harmel, Professor Charles Van Reepingen tot koninklijke commissaris voor de gerechtelijke hervorming aangesteld. Een ontwerp van gerechtelijk wetboek (1675 artikelen) met de daarbij horende toelichting werd einde 1963 op het bureau van de Senaat neergelegd ⁽³³⁾.

De openbare mening is niet onverschillig voor deze gerechtelijke hervorming, zoals blijkt uit de talrijke perscommentaren, vergaderingen, studiegroepen die deze hervorming voorafgingen en haar thans commentariëren. Gehoopt wordt dat het ontwerp ditmaal tot een resultaat zal leiden ⁽³⁴⁾.

Bijzonder belangwekkend in dit ontwerp van gerechtelijk wetboek is de poging om de hele materie van het privaatrechtelijk procesrecht, die thans over verschillende wetboeken en teksten verspreid ligt, in één geheel samen te brengen. De onderlinge samenhang vereist inderdaad een totale hervorming; het partieel karakter van de vroegere hervormingen verklaart hun mislukking. Solus en Perrot wisten terecht deze leemte te onderstrepen: «On doit constater, en effet, que le droit judiciaire privé ne fait pas l'objet d'une codification d'ensemble. Cette inexistence d'un monument législatif unique embrassant la totalité de la matière est très regrettable. Elle oblige, selon les questions, à se reporter à des documents différents qui, par leur variété, leur multitude et leur accumulation sans cesse croissante depuis 150 ans, — et aujourd'hui à un rythme accéléré, — sont d'une consultation difficile et incommode, qui déroutent souvent et n'engendrent pas toujours la certitude et la sécurité nécessaires. Il est à souhaiter que les interprètes, magistrats et praticiens aient à leur disposition un Code de droit judiciaire privé qui, traitant de l'ensemble de la matière, soit pour eux un instrument de travail complet, se suffisant à lui-même, et les délivrant de la dispersion et de l'enchevêtrement actuel des textes législatifs et réglementaires, non coordonnés, qu'il faut savoir découvrir et dont il est parfois difficile de déterminer si et dans quelle mesure le plus récent abroge les précédents» ⁽³⁵⁾.

§ 5. Een procesrecht voor deze tijd.

21. Het ware onbegonnen werk in het kader van deze inaugurale les een uitvoerige uiteenzetting te houden over inhoud en strekking van het ontworpen gerechtelijk wetboek ⁽³⁸⁾. Toch geloof ik dat het niet zonder belang is bepaalde karakteristieke elementen van een modern wetboek van procesrecht voorop te stellen om nadien te onderzoeken in hoeverre met deze elementen rekening werd gehouden.

Een modern wetboek van procesrecht moet duidelijk gesteld zijn, zonder daarom alles te willen regelen. Het mag niet zuiver formalistisch zijn opgevat en het moet van zijn tijd zijn.

22. Het moet *duidelijk* zijn. Een wetboek opstellen veronderstelt dat men de geldende teksten in principe voor eenieder toegankelijk maakt. Voorhouden dat het wetboek slechts dienstig moet zijn voor de juristen ⁽³⁷⁾, is een stelling die moeilijk nog kan aangevaard worden. Deze stelling doet mij denken aan de boutade, die Professor Rheinsteijn tijdens een gastcollege vertelde: in een Zuid-Amerikaanse Staat werd een codex uitgegeven, die zodanig toegankelijk was voor eenieder dat de juristen de hele oplage aankoch-

ten om te verhinderen dat zij niet meer zouden worden geraadpleegd.

Daarom brengt het ontwerp van gerechtelijk wetboek een nieuw geluid. Tal van begrippen en termen worden in de eerste artikelen nader verklaard, zodat zij verder zonder meer kunnen gehanteerd worden: bevoegdheid (art. 9-11), eindvonnis (art. 19), hoofdeis (art. 14), tegeneis (art. 15), tussenkomst (art. 16), gewone en buitengewone rechtsmiddelen (art. 21), gezag van gewijsde (art. 23 en volg.), aanhangigheid (art. 29) en samenhang (art. 30), onsplitsbaarheid (art. 31), woon- en verblijfplaats (art. 36) ... worden hier o.m. omschreven, grotendeels in aansluiting trouwens met de bepalingen die door rechtsleer en rechtspraak in de loop der jaren werden geconstrueerd.

23. Deze duidelijkheid betekent daarom niet volledigheid. Een wetboek mag immers *niet alles tot in de details* willen regelen; het volstaat dat het de deuren opent zonder dat het ons daarom bij de hand moet leiden ⁽³⁸⁾. Het recht wordt niet gediend met starre wettelijke bepalingen, die alles willen voorzien en geen ruimte openlaten voor discussie onder de rechtsgeleerden en voor rechtsvinding door de rechters.

Twee voorbeelden ontleend aan het ontwerp, kunnen dit illustreren.

Moet aan verenigingen het recht om op te treden ter vrijwaring van de collectieve belangen van hun leden al dan niet worden toegekend? Het ware vermetel geweest de oplossing van dit probleem, dat uiteraard ingevolge de maatschappelijke evolutie zeer sterk kan wisselen, definitief in wetteksten op te nemen. De ontwerpers van het gerechtelijk wetboek hebben zeer wijselijk geoordeeld dit niet te mogen doen ⁽³⁹⁾.

Was het noodzakelijk bij de opsomming van de ontvankelijkheidsvereisten van de rechtsvordering ook nog uit te weiden over de handelende wil der gedingvoerende partijen? Terecht werd in het verslag bij het ontwerp van gerechtelijk wetboek onderstreept dat een akte van rechtspleging die regelmatig in de wettelijke pleegvormen werd voltrokken, verondersteld wordt te beantwoorden aan de vrije en bewuste wil van de belanghebbenden ⁽⁴⁰⁾. Het gevaar is immers niet denkbeeldig dat zo men in het ontworpen wetboek hierover had gehandeld, dit een aansporing zou geweest zijn voor vermetele pleiters om de stabiliteit van het geding of de onherroepelijkheid van de gerechtelijke beslissing in het gedrang te brengen.

24. Een nieuw procesrecht ontwerpen en hierbij enkel het *formalisme* van het geding benadrukken, is een onaanvaardbare visie. De met de cultuurhistorie zo vertrouwde Professor Friedrich Heer (Wenen) schreef ergens over de Middeleeuwen: «Hoe meer onrecht begaan werd, des te noodzakelijker scheen het de formele juridische weg te bewandelen» ⁽⁴¹⁾. Wij voelen daarentegen in ons de nostalgie naar een vrunk recht, ontdaan van alle uiterlijkheden en processuele beperkingen.

Uit het voorgaande zal men reeds afgeleid hebben dat een wetboek, dat enkel de gang van de rechtspleging zou willen schetsen ⁽⁴²⁾ en zich daarenboven hierbij op een zuiver formalistisch standpunt zou plaatsen, in deze tijd als verouderd moet aandoen. Nochtans was dit meestal de opvatting geweest van de wetgever van 1806 ⁽⁴³⁾.

Een modern procesrecht postuleert dus een reeks basisbeginselen die aan elk geding ten grondslag moeten liggen en die verder reiken dan het strikt formele recht.

Een belangrijk begrip in dit verband is dat van de rechtsvordering, dat — zoals vroeger werd betoogd (zie boven nr. 5) — ten grondslag ligt aan het procesrecht. Herhaaldelijk werd betreurd dat het wetboek van burgerlijke rechtsvordering hieraan geen aandacht had besteed (⁴⁴). Het ontwerp van gerechtelijk wetboek heeft het dan ook nuttig geoordeeld enkele fundamentele principes te formuleren, die betrekking hadden op de ontvankelijkheidsvereisten van de rechtsvordering en voor de rechter bindend zijn. In artikel 17 wordt het beginsel geformuleerd dat een rechtsvordering niet kan worden toegelaten, indien de eiser geen hoedanigheid en geen belang heeft om ze in te dienen. Het begrip belang wordt in artikel 18 nader toegelicht: het moet een reeds verkregen en dadelijk belang zijn, zonder dat dit vereiste een rechtsvordering om de schending van een ernstig bedreigd recht te voorkomen mag uitsluiten. Dat het belang rechtstreeks en persoonlijk moet zijn, werd door de rechtspraak traditioneel aanvaard; de ontwerpers van het gerechtelijk wetboek achten het niet nodig dit nog uitdrukkelijk te bevestigen (zie ook boven nr. 23).

Doch het volstaat niet een reeks beginselen te formuleren. Men moet ook in de mate van het mogelijke verouderde twistpunten uit een jonge codex weren. Zo werd er b.v. i.v.m. het hoger beroep zeer veel geredetwist over het oude onderscheid tussen het tussenvonniss en het voorbereidend vonnis (art. 452 Rv.). Het ontworpen wetboek geeft dit onnauwkeurig onderscheid op en beperkt er zich toe te bepalen dat de rechter voorafgaande maatregelen kan bevelen (art. 19).

Afschaffing van nodeloze formaliteiten is een vanzelfsprekende bekommernis. De ontwerpers hebben dit begrepen door o.m. de pleitbezorgers af te schaffen en de eigenlijke rechtspleging op tal van punten te vereenvoudigen.

Een wetboek minder formalistisch maken betekent eveneens dat men moet pogen de rechtsverhoudingen — ook de processuele — meer te personaliseren. Dit houdt in dat de contacten met het gerecht in de mate van het mogelijke een persoonlijk karakter moeten dragen. Typisch in dit verband is de taak van de deurwaarder, die bij het aanvangen van het geding (dagvaarding) en bij het bekendmaken van de uitspraak (betekening) een onvervangbare rol heeft te vervullen. Daarom is het verheugend dat het ontwerp verschillende regelen voorziet om de afgifte van de exploiten aan de geadresseerde in persoon te verzekeren (art. 33 en volg.). Daarom ook valt het andersom te betreuren dat in sommige procedures, zoals de summiererechtspleging om betaling te bevelen (art. 1338 en volg.), deze zo belangrijke tussenkomst wegvalt.

De beperking van het formalisme blijkt ook duidelijk uit het milderen van het systeem van de nietigheden (vgl. boven nr. 18). Omdat soms rechtmatige eisen worden afgewezen wegens onregelmatigheid van de procedure, waren de ontwerpers van oordeel dat de nietigheden tot een minimum dienden herleid te worden. Zo is het dat o.m. geen nietigheid zonder tekst wordt aanvaard, zelfs niet voor de door de rechtspraak geconstrueerde substantiële pleegvormen (art. 860). Ook wordt in ruime mate voorzien dat de nietigheden in een bepaalde fase van de rechtspleging zullen gedeekt zijn (art. 864-865).

Het ontdoen van overbodige formaliteiten mag nochtans niet leiden tot een procesrecht zonder pleegvormen. Deze laatste blijven immers — mits zij beperkt worden — noodzakelijk om de rechtszekerheid te waarborgen. In het procesrecht domineert het streven naar de rechtszekerheid boven dat naar het beho-

ren (⁴⁵). Zo is het b.v. voor de rechtszekerheid van geen belang of de ene dan wel de andere rechtbank bevoegd is, van zodra maar vaststaat tot welke rechtbank de rechtzoekende zich zal moeten wenden.

Ongetwijfeld heeft het ontworpen wetboek dit oogpunt van rechtszekerheid nagestreefd, wanneer het de betekening nauwkeuriger reglementeert, de gerechtsbrief invoert ter vervanging van de thans bestaande doch onbetrouwbare verzendingen langs de post, de termijnen uniform vastlegt, de bevoegdheidsconflicten tot een minimum herleidt of minstens op een goedkope en vlugge manier oplost...

25. Een procesrecht moet tevens de weerspiegeling zijn van de maatschappelijke opvattingen: het procesrecht moet van zijn tijd zijn (zie boven, nr. 16).

Het ware vermetel van mijnentwege een nauwkeurige analyse te bieden van de grondtendenzen die het tweede deel van onze XXste eeuw karakteriseren. Toch wil ik pogen enkele van deze tendensen te ontleden, voor zover zij in het kader van het privaatrechtelijk proces een rol kunnen spelen. Hierbij zal ik mij veroorloven na te gaan of het ontworpen wetboek met deze evolutie rekening houdt; mijn antwoord zal ditmaal niet onverdeeld positief zijn, zodat te dien aanzien wellicht op sommige punten bewaarheid wordt hetgeen Georges Renard destijds schreef: « Les formes de la procédure civile sont toujours d'une ou de plusieurs révolutions en retard, et constituant comme les musées des témoins vivants des âges disparus » (⁴⁶).

1. Deze tijd is er een van de dialoog, veeleer dan van het conflict. Dit betekent dat het gerechtelijk wetboek zodanig moet opgevat worden dat het gericht is op het voorkomen van processen.

Het ontwerp zal zonder twijfel hiertoe bijdragen, vermits algemeen aanvaard wordt dat een eenvoudige, goedkope en vlugge procedure op voorhand de onwil, de kwade trouw en het bedrog lamlegt. Wanneer een schuldenaar van kleine bedragen weet dat zijn schuld-eiser niet zal aarzelen te procederen, zal hij vlugger tot betaling overgaan; het invoeren alleen van de summiererechtspleging om betaling te bevelen (*injonction de payer*) kan, mits zij evenwel met meer waarborgen wordt omgeven, op dit stuk wonderen verrichten.

Er is de *actio ad futurum*, die totnogtoe meestal slechts schoorvoetend werd aanvaard in de rechtsleer en rechtspraak (⁴⁷). In aansluiting met de reeds herhaaldelijk geuite wens (⁴⁸), verklaart art. 18, 2de lid, van het ontwerp: « De rechtsvordering kan worden toegelaten, indien zij, zelfs tot verkrijging van een verklaring van recht, is ingesteld om schending van een ernstig bedreigd recht te voorkomen ». Dit principe vindt dan verder toepassing bij het bevelen van een getuigenverhoor (art. 586) of van een deskundig onderzoek (art. 962).

Op grond van deze bepalingen kan een declaratoir vonnis worden verleend, dat zeer nuttig kan zijn voor de verdere ontwikkeling van de maatschappelijke verhoudingen: het voorkomt onwettige daden en geeft aan de partijen een duidelijke norm voor hun toekomstige gedragingen (vgl. boven nr. 14). Sommigen hielden zelfs voor dat de vrijwaring van het bedreigde recht tot een *renversement du contentieux* zou kunnen leiden (⁴⁹). Zonder overdrijving mag aanvaard worden dat deze en andere middelen uiteindelijk kunnen bijdragen tot het voorkomen van twisten onder de mensen: het procesrecht krijgt veeleer een preventief dan een repressief karakter.

2. Meer en meer wordt de aandacht gevestigd op

het feit dat de *materiële waarheid* veeleer dan de formele waarheid door de rechter moet achterhaald worden. Böhmer heeft in dit verband het onderscheid gemaakt tussen hetgeen hij noemde de liberale opvatting van de formele waarheid en de socialistische opvatting van de materiële waarheid ⁽⁵⁰⁾. Men zou het ook zo kunnen omschrijven: niet alleen individuele gerechtigheid, maar ook sociale rechtvaardigheid.

Het is duidelijk dat een dergelijke evolutie noodzakelijk een herwaardering van de taak van de rechter en van de gedingvoerende partijen tot gevolg heeft. De rechter moet alsdan meer bevoegdheden krijgen, terwijl de partijen veel minder de perken van het proces zouden mogen bepalen, doch verplicht worden met elkaar samen te werken om in een arbeidsgemeenschap met de rechter naar de waarheid te zoeken ⁽⁵¹⁾. Dit bevordert meteen de dialoog tussen rechter en partijen ⁽⁵²⁾. Ongetwijfeld wordt hier de richting van een eerder inquisitoir systeem ingeslagen.

Deze evolutie is m.i. niet voldoende aan bod gekomen in het voorwerp dat voorligt ⁽⁵³⁾. Eén klein voorbeeld onder de vele: art. 27, 2de lid, van het ontwerp bepaalt dat, in overeenstemming trouwens met de heersende rechtspraak, het gezag van gewijsde niet ambtshalve kan worden ingeroepen door de rechter, op grond van de overweging dat het geding in beginsel aan de partijen toebehoort ⁽⁵⁴⁾.

Nu wil ik wel aannemen dat de leiding van het geding door de partijen een postulaat is van de rechtspleging in dit land ⁽⁵⁵⁾ en dat daarenboven aan het rechtersambt in de door mij geschetste nieuwe optiek zeer hoge eisen zouden gesteld worden; toch meen ik te moeten betreuren dat deze evolutie onvoldoende in de algemene opvatting van het nieuwe wetboek tot haar recht komt.

Dit neemt niet weg dat tal van partiële vernieuwingen in het ontwerp zijn opgenomen, die de medewerking van de partijen moeten stimuleren en aan de rechter een ruimere bevoegdheid geven ⁽⁵⁶⁾.

3. De *technisch-wetenschappelijke vooruitgang* opent nieuwe vergezichten ook voor de gedingvoerende partijen. Het gebruik van nieuwe technische procédés zou ook in onze verouderde gerechtsgebouwen ingang moeten vinden.

Een wetboek mag dan al op dit stuk innoveren — en het ontwerp doet dit op belangrijke punten: de gerechtsbrief, het gerechtelijk dossier, de herinrichting van de griffies, de modernisering van het bewijsrecht, e.a. zijn hiervan de meest markante voorbeelden — toch zal vooral de praktische inrichting en werking van onze gerechtelijke administratie hier doorslaggevend moeten zijn. De stenografie, de geluidsband, het fotografisch materiaal (film, kleurfoto, microfilm, ...), ja zelfs de telefoon, zijn tot op heden vrijwel onbekenden in het gerechtsgebouw.

4. Dat ook de *rechterlijke organisatie* de weerspiegeling moet zijn van de nieuwe denkbeelden, kan moeilijk worden ontkend.

Deze denkbeelden evenwel samenvatten, is bijna een onmogelijke opgave. Daarom zal ik mij beperken tot enkele vragen die het probleem kunnen situeren.

Is het wenselijk dat lekerechters bij de rechtsbedeling betrokken worden om aldus het gerecht meer *Volksnahe* te brengen? ⁽⁵⁷⁾. Moet de voorkeur gegeven worden aan een systeem waarbij de rechtzoekende door zijn gelijken wordt beoordeeld of moet men daarentegen verkiezen een onafhankelijke magistratuur die niet bij de rechtsstrijd betrokken wordt? Moeten onze rechts-

colleges evolueren naar gespecialiseerde instellingen, die op bepaalde gebieden bijzonder bevoegd zijn?

De vragen stellen is ze meteen beantwoorden, zonder dat het nodig blijkt tot in de details te treden teneinde hier een nutteloze polemiek te vermijden.

Persoonlijk geloof ik dat de ontwerpers de draagwijdte van deze problemen hebben gevoeld en hiervoor een adekwate oplossing hebben voorgesteld, waarvan wij hopen dat de aangekondigde regeringsamendementen de eenheid niet in gevaar zullen brengen.

5. Een procesrecht dat van zijn tijd wil zijn, moet ook rekening houden met de *noden van de natie*. Welnu er tekent zich in eigen land een evolutie af, die ook bij de inrichting van de rechterlijke macht niet uit het oog mag worden verloren. Ik bedoel: de tweeledigheid ingevolge de bestaande taalgemeenschappen. Het is duidelijk, dat zonder dat de eenheid van de rechtspraak in het gedrang mag gebracht worden, met deze dualiteit moet rekening worden gehouden.

De ontworpen teksten bieden op dit stuk geen verdoening. Vanzelfsprekend laat ik buiten beschouwing de oprichting van twee nieuwe hoven van beroep, o.m. een te Antwerpen, daar dit vraagstuk gekoppeld is aan de Grondwetsherziening. Ook de kantonnale gebiedsomschrijving van de vrederechten wens ik hier niet te onderzoeken. Daarentegen denk ik wel aan de geplande nationale orde van de advocaten, waarvan Prof. Mr. R. Victor heeft aangetoond dat zij onaanvaardbaar is ⁽⁵⁸⁾ en aan het hof van cassatie. Wat dit laatste betreft voorziet het ontwerp enkel de oprichting van een sociale kamer, dan wanneer het dringend noodzakelijk is de thans bestaande Nederlandse en Franse secties tot werkelijke kamers om te vormen en ze door kamervoorzitters te laten presideren ⁽⁵⁹⁾.

* * *

Een procesrecht voor deze tijd betekent ook dat buiten de teksten, diegenen die deze rechtstak doceren en diegenen die dagelijks aan de beoefening ervan meewerken in diezelfde geest tot de verwezenlijking van het gestelde doel zullen moeten bijdragen.

* * *

Er rest mij nog een woord van dank.

Bij de aanvaarding van mijn ambt als docent gaat mijn dank in de eerste plaats naar Zijne Majesteit de Koning, die mij op voordracht van de faculteitsraad en van de beheerraad van deze Universiteit, in dit ambt heeft benoemd.

Mijn dank gaat naar U, Mijnheer de Deken, omdat U mij de uitzonderlijke kans hebt geboden uw opvolger en meteen uw collega te worden zodat ik onder uw decanaat mijn eerste schreden zal zetten in de Faculteit, die mij opleidde, en waaraan ik evenals wijlen mijn vader hoop mijn beste krachten te kunnen wijden.

Ook U, Professor Spanoghe, mijn patron en promotor, wil ik danken omdat wij in voor U moeilijke omstandigheden een gezamenlijke onderneming en een menselijke verhouding hebben weten op te bouwen, die ook door onze betreunde gemeenschappelijke patron, Professor Albert Kluyskens, werd geïnspireerd.

Alle collega's van de Faculteit wens ik te danken voor de wijze waarop ze mij in hun midden hebben verwelkomd, omdat dit het beste laat verhopend voor een vruchtbare samenwerking.

Dat men het procesrecht het best leert kennen in de praktijk, behoeft geen nader betoog. Daarom verheugt

het mij zozeer hier een aantal magistraten en confraters te mogen begroeten. Zij mogen weten dat ik het Gentse gerechtsgedebouwen nog steeds als een uitstekende leerschool blijf beschouwen.

Mijn beste studenten,

Het was Lord Byron, die eens gezegd heeft: « Had ik een zoon, dan zou hij een prozaïsch beroep moeten uitoefenen, jurist of zeeroever. » Deze schijnbare paradox behelst een groot deel waarheid: het recht dienen in deze tijd is een avontuur. Daarom hoop ik dat U voor die dienaar bij uitstek van het recht, nl. het Procesrecht, belangstelling zult vertonen en er een middel zult in zien om beweging en leven in het recht te brengen.

Van de laatstejaarsstudenten mag verwacht worden dat zij meer actief bij het rechtsonderwijs betrokken worden, zodat dit onderricht zich niet mag beperken tot een saaie monoloog, maar tot discussie en dialoog moet uitgroeien. Het is pas wanneer het onderwijs in samspraak geschiedt dat de student beseft dat het gaat om iets, waarbij hijzelf betrokken is met zijn innerlijk leven, met zijn verhouding tot de anderen, met zijn plaats in de gemeenschap. Het is in die geest dat ik U, mijn beste studenten, tot de volgende colleges uitnodig.

Prof. MARCEL STORME.

(1) Japiot, R., *Le fondement de la dette des dépens*, Rev. trim. dr. civ., 1914, blz. 524. Men herleze de bittere opmerkingen die door andere processualisten werden geuit: Tissier, A., *Le rôle social et économique des règles de la procédure civile*, Méthodes Juridiques, 1911, blz. 105-106; — Vizioz, H., *Etudes de procédure*, Bordeaux, 1956, blz. 3 en volg.

(2) *Théorie générale du droit*, Paris, 1951, nr. 35, blz. 312.

(3) *Leçons de procédure civile*, 12e uitg. door Colmet-Daage, 1876, dl I, blz. 3.

(4) Aldus: Vizioz, H., *Etudes de procédure civile*, Bordeaux, 1956, blz. 10.

(5) Zie nochtans: Wolff, E., *Bürgerliches Recht und Prozessrecht in Wechselwirkung*, Tübingen, 1952.

(6) Siré, P., *Introduction à l'étude des procédures européennes*, Sem. Jur., 1961, D., 1661.

(7) Voor de discussie desbetreffende, zie: Del Vecchio, G., *Pi-sophie du droit*, Paris, 1953, blz. 295 en volg.; — Haesaert, J., *Théorie générale du droit*, Brussel, 1948, blz. 437 en volg.; — Van Apeldoorn, L.J., *Inleiding tot de studie van het Nederlandse recht*, 15de uitg., Zwolle, 1963, blz. 32; — Dabin, J., *Théorie générale du droit*, 2de uitg., Brussel, 1953, nr 31 en volg., blz. 44 en volg.

(8) Zie bv. art. 1948 (bewaargeving) van het burgerlijk wetboek. Zie ook nog art. 867, 1612, 1623, 1673, 1749, 2082, 2087 B.W.

(9) Zo kent artikel 37 van het Veldwetboek van 7 oktober 1886, hetwelk het opgeheven artikel 672 van het burgerlijk wetboek overneemt, aan de nabuur het recht toe om zelf de wortels weg te hakken die op zijn erf doorschieten.

(10) Van Leer, *Het verbod van eigenrichting*, Proefschr., Amsterdam, 1909; — Harthoorn, *Het recht en zijn handhaving*, R.M., 1929, 4 en volg.; — Cleveringa, R.P., *Eigenrichting*, W.P.N.R., 1953, 4290/1; — Rutten, L.E.H., *Eigenrichting*, Rede bij de aanvaarding van het ambt van buitengewoon Hoogleraar aan de R.K. Universiteit te Nijmegen, Zwolle, 1961; — Vaillmaresco, *La justice privée en droit moderne*, Proefschr., Paris, 1926; — Crémieu, *La justice privée*, Proefschr., Paris, 1908.

(11) Zie de uitdrukkelijke regeling in Zwitserland (art. 52 O.R.) en Duitsland (§§ 229, 230, 561, 704, 859, 910, 962, 1029 B.G.B.).

(12) o.c., blz. 17; — zie bv.: H.R., 3 mei 1934, W., 1924; N.J., 1934, blz. 1549.

(13) De Instituten van Gaius bv. bestaan uit 3 delen: *ius quod ad personas*, *quod ad res* et *quod ad actiones pertinentes*. Deze drie delen werden niet uitdrukkelijk als afzonderlijke rechtstakken behandeld.

(14) Zie o.m. Vizioz, H., o.c., blz. 13, voetnoot 2.

(15) Solus, H., et Perrot, R., *Droit judiciaire privé*, Paris, 1961, dl I, nr 4, blz. 13.

(16) Zie bv. Cuhe, P., et Vincent, J., *Procédure civile*, 13de uitg., Paris, 1963, nr 3, blz. 3-4.

(17) Vizioz, H., *Observations sur l'étude de la procédure civile*, Revue générale du Droit, de la Législation et de la Jurisprudence en France et à l'étranger, 1927, 3 en volg.

(18) Rosenberg, L., *Lehrbuch des Deutschen Zivilprozessrechts*, 7de uitg., § 1, blz. 2.

(19) Aldus James Goldschmidt in zijn werk *Der Prozess als Rechtslage*, Berlin, 1925.

(20) Cornu, G., et Foyer, J., *Procédure civile*, blz. VI.

(21) Morel, R., *Traité élémentaire de procédure civile*, Paris, 1932, blz. 6.

(22) Lent-Jaunernig, *Zivilprozessrecht*, 11de uitg., München-Berlin, 1963, § 2, V. blz. 4.

(23) Pigeau, M., *La procédure civile des tribunaux de France*, dl. I, 2de uitg., Paris, 1811, blz. 111.

(24) Gerlings, H.J.M., *Procesrecht*, N.J., 1964, 91.

(25) Bordeaux, R., *Philosophie de la procédure civile*, blz. 36.

(26) Huc, Th., *Etudes Historiques sur la procédure civile*, Rev. crit. lég. jur., IX, blz. 19.

(27) *La procédure civile des tribunaux de France*, dl. I, Paris, 1911, blz. XVI en volg.

(28) Zijn voorstander van het publiekrechtelijk karakter van het procesrecht; Morel, R., *Traité élémentaire de procédure civile*, Paris, 1932, nr 9, blz. 9; — Lent-Jaunernig, o.c., §2, VI, blz. 4-5.

(29) Voor een overzicht hiervan, zie Storme, M., *Encyclopédie van het recht*, Gent, 1963, nr. 160 en volg., blz. 146 en volg.

(30) Roubier, P., *Théorie générale du droit*, Paris, 1951, nr. 35, blz. 314-315.

(31) Solus, H., et Perrot, R., o.c., dl I, nr 22, blz. 24 en volg.

(31bis) *Hervorming van de rechtspleging*, 3 din, Brussel, 1939.

(32) Zie Belgisch Staatsblad 1 februari 1948, 12 oktober 1945, 31 maart 1948 en 17 april 1952.

(33) *Parlem. Besch.*, Senaat, 1963-64, 60.

(34) Voor de pogingen tot hervorming in Nederland: Star Busmann, C.W., *Hoofdstukken van burgerlijke rechtsvordering*, 2de uitg., Haarlem, 1955, nr. 36, blz. 22-23.

(35) Solus, H., et Perrot, R., o.c., dl I, nr 37 bis, blz. 40.

(36) Voor meer details, zie: Fettweis, A., et Arets, J., *Le Code judiciaire*, J.T., 1964, 217 en volg.; — Storme, M., *Het ontwerp van gerechtelijk wetboek*, R.W., 1963-64, 1841 en volg.; — Matthijs J., *Modernisation de la procédure civile contentieuse*, in *Actes du deuxième congrès international des Magistrats*, Den Haag, 1963, blz. 41 en volg.

(37) Aldus nochtans Planiol, M., *Traité élémentaire de droit civil*, dl I, 10de uitg., Paris, 1925, nr 94, blz. 36.

(38) Zie de uittaling van Dekkers, geciteerd door Van Reepin-ghen: Verslag, blz. 22, voetnoot 22.

(39) Verslag, blz. 23-24.

(40) Verslag, blz. 26-27.

(41) *Balans der Middeleeuwen*, Amsterdam, 1962, blz. 25.

(42) Aldus Locré, dl XXI, blz. 355.

(43) Sommige bepalingen raken nochtans de grond van het recht: de afstand (art. 403), het doen van rekening (art. 541) en het derdenbeslag (art. 577).

(44) Zie o.m. Morel R., o.c., 2de uitg., Paris, 1949, nr 25, blz. 26 en volg.

(45) Vgl. Scholten, P., *Algemeen deel*, blz. 30.

(46) *Le Droit, la Justice et la Volonté*, Paris, 1924, blz. 32.

(47) Zie hierover Storme, M., *Het bewijs ad futurum*, T.P.R., 1964, 43 en volg.; — Cass., 12 juni 1919, Pas., 1919, I, 156.

(48) *Mémoire de l'Académie internationale de droit comparé*, dl II, 1934; — Studiecentrum voor hervorming van de Staat, *Hervorming van de rechtspleging*, dl I, blz. 269.

(49) Vgl. Hébraud, P., et Raynaud, P., *Procédure civile*, Rev. trim. dr. civ., 1949, 115-116.

(50) *Einführung in das bürgerliche Recht*, nieuwe uitg., Tübingen, 1954, dl. I, blz. 109 en volg. Zie over dit alles meer uitvoerig: Storme, M., *De bewijslast in het Belgisch privaatrecht*, nr. 340 en volg., blz. 314 en volg.

(51) Vgl. Rosenberg, L., *Lehrbuch des deutschen Zivilprozess-rechts*, 7de uitg., München-Berlin, 1956, § 1, blz. 6.

(52) Vgl. de humoristische schets van Calamandrei: *Lof der rechters*, 2de uitg., Den Haag, 1963, blz. 41-42.

(53) Voor nadere details, zie Storme, M., *Het voorontwerp van gerechtelijk wetboek*, nr 31 en volg., R.W., 1963-64, 1852 en volg.

(54) Het verslag (blz. 31) voegt er weliswaar aan toe dat hier geen definitieve oplossing geboden wordt, daar het recht op dat stuk kan evolueren!

(55) Verslag, blz. 157.

(56) Zie Storme, M., o.c., l.c.

(57) Zie ter illustratie: Dekkers, R., *Kameraden-rechtbanken*, T.P.R., 1964, 309 en volg.

(58) *De gerechtelijke hervorming en de balie*, R.W., 1963-64, 1633 en volg.

(59) Zie de korte bijdrage verder in dit nummer.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 14 april 1964.

Voorzitter : M. Anciaux Henry de Faveaux.
Raadsheer-verslaggever : M. Moriamé.
Advokaat-Generaal : M. Delange.

Inkomstenbelastingen. — Schijnovereenkomsten.

In kontraktuele zaken kan verdichting geschieden, hetzij door een schijnbare akte op te maken die aan geen enkele werkelijke verrichting beantwoordt, hetzij door een werkelijke akte geheel of ten dele te vermommen onder de schijn van een andere. In dit laatste geval behoort het aan de feitenrechter de aard en de voorwaarden van de werkelijk tot stand gekomen overeenkomst nader te bepalen (impliciet), in het eerste geval bestaat daartoe geen aanleiding.

N.V. Société de Transactions Immobilières t./
Belgische Staat (Minister van Financiën)

Gelet op het bestreden arrest, op 23 januari 1962, door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van artikel 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest verklaart dat de overeenkomst, die tussen de eisende vennootschap en Robert Mertens op 15 september 1947 tot stand is gekomen, « een schijnovereenkomst » is, zonder enige uitleg te verschaffen over de aard en de voorwaarden van de tussen partijen werkelijk tot stand gekomen overeenkomst,

terwijl de op 17 oktober 1961 regelmatig neergelegde conclusie van de tegenpartij aanneemt dat het bedoelde contract een contract van zaakvoering kan uitmaken, wat onbetwistbaar als rechtvaardiging zou dienen van de aan de zaakvoerder verleende bezoldiging, waarvoor eiseres in de belasting werd aangeslagen;

terwijl het bedoelde contract uitgevoerd is in haar resultaten, aangezien de bezoldigingen die het aan Robert Mertens toekende, in de boeken werkelijk te zijnen voordele ingeschreven zijn onder de rubriek « contractuele deelnemingen », wat door het arrest wordt erkend; waaruit volgt dat het arrest moet worden vernietigd wegens ontstentenis of althans onduidelijkheid van de redenen;

Overwegende dat in contractuele zaken verdichting kan geschieden hetzij door een schijnbare akte op te maken die aan geen enkele werkelijke verrichting beantwoordt, hetzij door een werkelijke akte geheel of ten dele te vermommen onder de schijn van een andere;

Overwegende dat het bestreden arrest begint met te zeggen « dat om over het beroep uitspraak te doen... eerst moet worden onderzocht of het « contract van voorkeur » van 15 september 1947 werkelijk is »;

Dat het uit de talrijke gegevens die het daarna ontleedt, besluit dat « het door verzoekster aangevoerde contract » (hier eiseres) « verdicht is »;

Overwegende dat uit de kontekst van het arrest blijkt dat het Hof van Beroep, als het zich zo uitdrukt, wil beslissen dat het genoemde contract van voorkeur verdicht is en aan geen enkele werkelijke verrichting beantwoordt;

Overwegende enerzijds dat het arrest dus niet de aard en de voorwaarden nader moest bepalen van een overeenkomst die tussen de eiseres en Robert Mertens, een van haar beheerders, werkelijk tot stand is gekomen, en evenmin moest antwoorden op de door verweerder bij conclusie gestelde hypothese volgens welke de akte van 15 september 1947 werkelijk zou zijn geweest, maar in een contract van zaakvoering zou hebben bestaan;

Overwegende anderzijds dat het arrest, dat het contract van 15 september 1947 als verdicht beschouwt, daardoor zelf voor verdicht houdt de posten waartoe deze akte aanleiding heeft gegeven in de boeken van de eiseres;

Dat het middel niet kan worden aangenomen;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt eiseres tot de kosten.

RAAD VAN STATE

6e kamer. — 28 mei 1964.

Voorzitter : M. Declaire.

Raadsleden : M. Coyette en Mevr. Ciselet.
Substituut-auditeur-generaal : Mej. Bourquin.

Gemeentepersoneel. — Tuchtregeling. — Rechten van de verdediging.

Bij het opleggen van een tuchtstraf werden de rechten van de verdediging van een ambtenaar geschonden wanneer de oproeping om te verschijnen voor het college van burgemeester en schepenen geen melding maakte van tuchtvervolgingen en wanneer niet blijkt uit de bundel dat hij kennis zou hebben gekregen van die vervolgingen of van de aan hem gerichte bezwaren.

Weets t/ gemeente Anderlues.

Arrest nr. 10.649.

Gezien het op 14 mei 1962 ingediende verzoekschrift, waarbij Ernest Weets de nietigverklaring vordert van de op 15 februari 1962 genomen en op 6 april 1962 ter kennis gebrachte beslissing van het college van burgemeester en schepenen van de gemeente Anderlues, die verzoeker voor zes weken bij tuchtmaatregel schorst;

Overwegende dat verzoeker, conducteur van de werken van de gemeente Anderlues, voor zes weken is geschorst bij beslissing van het college van burgemeester en schepenen van de gemeente Anderlues van 15 februari 1962;

Overwegende dat verzoeker beweert zijn verweer niet te hebben kunnen voordragen « wegens het laconieke » van de oproepingen en het feit dat het college alle « copieën van mijn vroegere rapporten heeft terug » genomen »;

Overwegende dat de oproeping van 13 februari 1962 verzoeker alleen maar oproept voor de vergadering van het schepencollege van 15 februari 1962, 20 uur; dat

verzoeker bij brief van 15 februari 1962, getekend door de burgemeester en de gemeentesecretaris, gewaarschuwd werd dat de vergadering om 19 en niet om 20 uur plaats zou hebben;

Overwegende dat in die brieven geen sprake was van tuchtvervolgingen tegen verzoeker, of van feiten waarover hij zich te verantwoorden zou hebben; dat uit het dossier niet blijkt, dat hij van die vervolgingen of van de aan hem gerichte bezwaren kennis zou hebben gehad; dat uit het proces-verbaal van het verhoor, uit het daarover opgemaakte rapport en uit de tijdens die vergadering genomen beslissing blijkt, dat hem talrijke feiten ten laste zijn gelegd; dat het aangevoerde middel gegrond is;

Besluit :

Artikel 1 :

De beslissing van het college van burgemeester en schepenen van de gemeente Anderlues van 15 februari 1962 is vernietigd.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

Kamer van Inbeschuldigingstelling. — 30 sept. 1964.

Voorzitter : M. Schuermans.

Raadsheren : M.M. Screvens en Vroomans.

Substituut Procureur-generaal : M. Van Honsté.

Advokaten : Mrs. Lepaige en Speyer.

1. **Onderzoeksrechtmachten. — Voorwaarden van verwijzing naar de correctionele rechtbank. — Artt. 462 en 492 S.W.B. — Geen aanleiding tot verwijzing.**
2. **Bevel van raadkamer. — Verzet. — Geen beperking van de feiten. — Niet ontvankelijk.**

1. *Om een verdachte naar de rechter ten gronde te mogen verwijzen dienen de onderzoeksrechtmachten vast te stellen niet alleen dat het ten laste gelegde feit een misdaad, een wanbedrijf of een overtreding uitmaakt en dat er bezwaren tegen verdachte bestaan, doch tevens dat het feit in hoofde van verdachte kan worden betoeteld.*

Daar, luidens artikelen 462 en 492 S.W.B., diefstallen en verduisteringen door afstammelingen ten nadele van bloedverwanten in de opgaande linie gepleegd slechts aanleiding geven tot burgerlijke vergoedingen, bestaat er geen aanleiding tot verwijzing naar de correctionele rechtbank.

2. *Als de betichte naar de correctionele rechtbank verwezen wordt uit hoofde van verduistering van « gelden voor een bedrag van minstens 72.610 fr. », gaat het slechts om de aanduiding van een minimum en niet om een beperking van de feiten.*

Het verzet tegen dit deel van de beschikking van de Raadkamer is niet ontvankelijk, bij gebrek aan belang, daar de beschikking op dat punt niet van aard is de omvang van de openbare vordering te schaden.

M... Marie en M... Louis t/ M... A.

Rekwisitorium

De Procureur-generaal bij het Hof van beroep te Brussel,

Gezien de stukken van het onderzoek ingesteld door de heer Onderzoeksrechter in de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen ten laste van M. beticht van :

te B. zelfde kanton, tussen 1 oktober 1955 en 28 september 1960 de verschillende feiten voortspruitende uit eenzelfde strafbaar inzicht, ten nadele van volgende personen voorwerpen, die hem op voorwaarde van ze terug te geven of er een bepaald gebruik van te maken, overhandigd waren geworden, bedrieglijk te hebben verduisterd, hetzij verspild, namelijk ten nadele van :

1. M. Louis 150 obligaties Staatslening 1933,

2. M. Maria allerlei meubelen, gebruiksvoorwerpen, klederen en effecten vermeld in stukken 22, 23 en 24 van de bundel een koffertje met een niet nader bepaalde som gelden voor een bedrag van minstens 72.610 frank,

3. meer bepaald tussen 1 oktober 1955 en 7 juni 1960 S. Augustina een bedrag van ongeveer 676.300 frank;

Gezien het verzet aangetekend tegen deze beschikking op 26 november 1963 door Mr. L. Gonthier, pleitbezorger, voor en namens de twee voornoemde burgerlijke partijen, « alleen voor wat betreft de niet-verzen » ding voor betichting 3 en wegens het slechts verzenden wat betreft betichting 2 voor een bedrag van » slechts 72.610 frank »;

Aangezien het verzet ontvankelijk is in zoverre het gericht is tegen de niet-verzending uit hoofde van de betichting sub 3,

— dat de beschikking waartegen verzet om oordeelkundige redenen bij toepassing van artikelen 462 en 492 van het strafwetboek, verklaard heeft dat er geen aanleiding tot vervolging bestaat uit hoofde van de telastlegging sub 3,

— dat het verzet op dit stuk derhalve ongegrond is;

Aangezien het verzet in zoverre het gericht is tegen de verzending — wat de betichting sub 2 betreft — « voor een bedrag van slechts minstens 72.610 frank » niet ontvankelijk is bij gemis van belang in hoofde van de burgerlijke partijen,

— dat een beschikking van verzending voor de correctionele rechtbank, bij deze laatste rechtsmacht een feit aanhangig maakt doch dat de omschrijving welke aan dit feit werd gegeven door de rechtsmacht van onderzoek slechts een voorlopig karakter heeft,

— dat het de rechtsmacht ten gronde behoort, binnen de perken van haar bevoegdheid en met inachtneming van de rechten van de verdediging, de omschrijving van het feit dat het voorwerp uitmaakt van het onderzoek en van de beschikking van verwijzing, te verbeteren, aan te vullen of te wijzigen, met inachtneming van alle daartoe dienstige feitelijke omstandigheden (Rigaux et Trousse, Les problèmes de la qualification, Rev. dr. pén. et crim. 1948-1949, blz. 720 en vlg.; Cass. 11.2.1895, Pas. 1895, I, 101; Cass. 8.3.1848 Pas. 1848, I, 158; Cass. 13.5.1890 Pas. 1890, I, 204; Cass. 3.8.1917 Pas. 1917, I, 326 en de noot; Cass. 19.2.1912 Pas. 1912, I, 123; Cass. 21.10.1960 Pas. 1961, I, 304; zie ook Cass. fr. 9.11.1950, Sirey 1951, I, 64);

Gezien artikel 128, 135, 136, 223 (wet van 19.8.1920, enig artikel gewijzigd bij art. 3, paragraaf 2 van de wet van 16 februari 1961) en 229 van het wetboek van strafvordering; artikelen 11, 12, 13, 24, 31 tot 37 en 41 van de wet van 15 juni 1935;

Vordert het Hof, kamer van inbeschuldigingstelling,

— het verzet te ontvangen in zoverre het gericht is tegen de niet-verzending uit hoofde van de betichting sub 3 doch het, op dit stuk, ongegrond te verklaren,

— het verzet niet ontvankelijk te verklaren in zoverre het gericht is tegen de verzending uit hoofde van de betichting sub 2 « voor een bedrag van slechts minstens 72.610 frank »,

— de beschikking van de raadkamer waartegen verzet te bekrachtigen binnen de perken van het ontvanke-lijk verklaard verzet,

— de burgerlijke partijen te verwijzen tot de kosten van het verzet en tot zulke schadevergoeding als naar raad.

Brussel, februari 1964.

Voor de Procureur-generaal,
(get.) VAN HONSTE.

Arrest

Overwegende dat het verzet voor en namens de burgerlijke partijen aangetekend op 26 november 1963 gericht is tegen het bevel van de raadkamer van de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen dd. 22 november 1963, betekend op 25 november 1963, «alleen voor wat betreft de niet-verzending voor betichting 3 en wegens het slechts verzenden wat betreft betichting 2 voor een bedrag van slechts minstens 72.610 frank»;

Wat betichting 3 betreft :

Overwegende dat de eerste rechter om oordeelkundige redenen, die het Hof overneemt en welke door de overwegingen van de burgerlijke partijen voor het Hof niet ontzenuwd werden, terecht verklaard heeft dat, bij toepassing van artikel 462 en 492 van het strafwetboek, er geen aanleiding tot vervolging bestaat tegen de verdachte uit hoofde van telastlegging 3;

Dat om een verdachte naar de rechter ten gronde te mogen verwijzen de onderzoeksrechtsmachten dienen vast te stellen niet alleen dat het ten laste gelegde feit een misdaad, een wanbedrijf of een overtreding uitmaakt en dat er bezwaren tegen verdachte bestaan, doch tevens dat het feit in hoofde van verdachte kan worden betuigd;

Overwegende dat luidens artikels 462 en 492 van het strafwetboek — welk ook het juridisch karakter van deze immuniteit is — diefstallen en verduisteringen door afstammelingen ten nadele van bloedverwanten in de opgaande linie gepleegd slechts aanleiding geven tot burgerlijke vergoedingen;

Dat met de eerste rechter dient vastgesteld te worden dat de vervolging van een gelijkaardig feit voor de correctionele rechtbank aan de tekst van artikel 462 van het strafwetboek alle doeltreffendheid en zelfs bijna alle betekenis zou ontnemen vermits alleen de straf zou wegvallen, terwijl de openbare bekendmaking van de fout en de kwetsende debatten van een boetstraffelijk geding het kwaad zouden veroorzaken dat men wil vermijden;

Dat nog moet worden onderlijnd dat de arresten van het Hof van beroep te Luik dd. 8 januari 1931 (Rev. dr. pén. 1931, blz. 845) en van het Hof van beroep te Brussel dd. 29 maart 1911 (Pas. 1911, II, 235), door de burgerlijke partijen aangehaald om hun stelling te handhaven, dat het uitsluitend aan de strafrechter ten gronde toekomt vast te stellen dat men te doen heeft met een der door artikelen 462 en 492 van het strafwetboek gedekte misdrijven, juist het tegenovergestelde beslissen;

Overwegende dat de vordering van de procureur des Konings terecht de feiten ten laste van betichte gelegd, verdeeld heeft naar gelang de personen ten nadele van dewelken en de data tussen dewelke zij gepleegd zouden zijn geweest;

Dat de feiten van verduistering in betichting 3 omschreven zijn als door verdachte ten nadele van zijn moeder Snels Augustina tussen 1 oktober 1955 en 7 juni 1960 gepleegd;

Dat zulks overeenstemt met de elementen van de zaak;

Dat ondermeer uit het deskundig verslag van de heer Gogne blijkt dat het kasmanco van 676.300 frank, overgenomen in betichting 3, vastgesteld werd door onderzoek van de kastoestand van S. Augustina, weduwe M., «tijdens de zg. verdachte periode, zijnde periode na vertrek van haar dochter Maria naar Egypte en het ogenblik van haar overlijden» (6 juni 1960, blz. 100);

Dat de ten laste van betichte in betichting 3 gelegde feiten slechts deze periode betreffen en dat er geen voldoende aanwijzingen zijn dat bedoelde feiten later zouden gepleegd of voltrokken zijn;

Dat namelijk gebrek aan afrekening en/of verantwoording ook slechts een noodzakelijk gevolg kunnen zijn van voordien gepleegde feiten in een volkomen verschillende verhouding dan deze die zich voordoet op het ogenblik dat om verantwoording en/of afrekening wordt aangezocht;

Dat de burgerlijke partijen in casu in strijd met de gegevens van het onderzoek aanvoeren dat bedoelde feiten na het overlijden van S. Augustina, weduwe M. en dus rechtstreeks ten nadele van dezer erfgenamen zouden gepleegd zijn geweest; dat zij daarbij de feiten in een terzake niet verantwoorde rechtsverhouding verplaatsen;

Overwegende dat waar de burgerlijke partijen beweren dat alleen de rechter ten gronde souverain oordeelt over de tijd waarop de verduistering of verspilling geschied is, zij aan de aangehaalde rechtspraak een te algemene betekenis geven; dat de aangehaalde rechtspraak slechts de verhouding tussen het Hof van Cassatie en de rechtsmacht van wijzen dewelke souverain in feite oordeelt betreft, en het recht van de onderzoeksrechtsmachten niet uitsluit over de datum der feiten definitief — zoals ook ondermeer in geval van verjaring — te beslissen;

Overwegende dat het verzet derhalve ongegrond is wat betichting 3 betreft;

Wat betichting 2 betreft :

Overwegende dat de feiten waarvoor betichte in hoofde van betichting 2 naar de correctionele rechtbank verwezen werd, in zover ze op gelden slaan, niet alleen een som geld van 72.610 frank betreffen maar «geldten voor een bedrag van minstens 72.610 frank»;

Dat het dus slechts om de aanduiding van een minimum gaat en niet om een beperking van de feiten; dat het bevel op dat punt niet van die aard is de omvang van de openbare vordering te schaden;

Dat dienvolgens het verzet tegen dit deel van het bevel gericht, bij gebrek aan belang, niet ontvanke-lijk is;

Dat alle verdere overwegingen der partijen hieromtrent overbodig zijn;

Overwegende dat er ter zake geen aanleiding bestaat aan betichte meer dan 1 frank schadevergoeding toe te kennen;

Om deze redenen :

Het Hof, Kamer van Inbeschuldigingstelling, Rechtdoende op tegenspraak binnen de perken van de verzetten;

Gezien artikelen 128, 135, 136, 223 (wet van 19 augustus 1920 enig artikel gewijzigd bij artikel 3 § 2 van de wet van 16 februari 1961) en 229 van het wetboek van strafvordering; artikelen 11, 12, 13, 24, 31 tot 37 en 41 der wet van 15 juni 1935;

Alle verdere en meer uitgebreide conclusies van de

hand wijzende als ongegrond, namelijk deze die niet uitdrukkelijk voor het Hof herhaald werden;

Ontvangt het verzet in zoverre het gericht is tegen de niet-verwijzing uit hoofde van de betichting 3; verklaart het ongegrond en bevestigt op dit punt de beschikking waartegen verzet;

Verklaart het verzet niet ontvankelijk in zoverre het gericht is tegen de verwijzing uit hoofde van de betichting 2 «voor een bedrag van slechts minstens 72.610 frank»;

Verwijst de burgerlijke partijen in de kosten van het verzet belopende 715 frank en ieder in één frank schadevergoeding ten voordele van de verdachte.

NOOT: Zie het bevel der Raadkamer, kol. 673.

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 30 juni 1964.

Voorzitter: M. Maraite.

Raadsheren: M.M. Van Parijs en Santenaire.

Advocaat-generaal: Mr. Versée.

Advokaten: Mrs. F. Baert en Van Severen (Gent).

Voorrecht van de verhuurder. — Voorwerpen die het huis stofferen. — Lichamelijke roerende voorwerpen. — Niet het handelsfonds.

Het voorrecht van de verhuurder op de waarde van al wat het verhuurde huis stoffeert slaat slechts op de lichamelijke roerende voorwerpen die de huurder in het huis gebracht heeft om het geriefelijk te kunnen bewonen en om het te versieren, niet op de waarde van de onstoffelijke bestanddelen van het handelsfonds.

Lauwereyns en consoorten t./ Mr. Van Severen q.q.

Gehoord partijen in hun middelen en besluiten;

Gezien de stukken, o.m. de uitgifte van het bestreden vonnis gewezen door de rechtbank van Koophandel te Gent op 15 mei 1963;

Overwegende dat het beroep regelmatig is naar tijd en vorm;

Overwegende dat appellanten voormeld vonnis enkel bekibbelen in zover het beslist dat hun schuldvordering, groot 246.375 F, wegens achterstallige huurgelden niet bevoorrecht is op de totale som van 125.000 F waarvoor geïntimeerde q.q. het door de gefailleerde in de bioscoopzaal gevestigde handelsfonds overliet, maar slechts op de som van 4.000 F die in de overname de prijs van de in dit handelsfonds aanwezige lichamelijke roerende goederen vertegenwoordigde;

Overwegende dat de eerste rechter terecht op de aanspraak van appellanten niet is ingegaan;

Overwegende immers dat artikel 20, 1° der wet van 16.12.1851 op de voorrechten en hypotheeken (dat beperkend dient te worden geïnterpreteerd daar voorrechten «per se», afwijkingen van het gemeen recht inhouden en bovendien indruisen tegen het principe van de gelijkberechtiging der schuldeisers) o.a. beschikt dat «de schuldvorderingen op bepaalde roerende goederen bevoorrecht, zijn: 1° (wet 7.3.1929 art. 11) de huur- en pachtprizen van de onroerende goederen op de vruchten van de oogst des jaars en op de waarde van al wat het verhuurde huis of de hoeve stoffeert en van al wat tot het bedrijf van de hoeve dient;

Overwegende dat bovengemelde tekst, in klare en ondubbelzinnige bewoordingen opgesteld, en bijzonder

het woord «stoffeert», dat in zijn gebruikelijke zin dient genomen te worden, afdoend betogen dat, in de geest van de wetgever, het voorrecht van de verhuurder enkel slaat op de lichamelijke roerende voorwerpen die de huurder in het huis gebracht heeft om het geriefelijk te kunnen bewonen of om het te versieren (A.P.R. tw. Voorrechten nr 88 - Baudry - Lacaninerie, dr. Civ. Privilèges et Hypothèques I nr. 363 blz. 297 - Laurent, Dr. Civ. D. XXIX nr. 411 en volg. blz. 445 en volg.; De Page, VII-I, nrs 151 en volg.);

dat dienvolgens dit voorrecht niet uitgeoefend kon worden op de waarde van het door geïntimeerde q.q. overgelaten handelsfonds dat, behoudens zekere hieronder bepaalde lichamelijke roerende goederen waarop de eerste rechter trouwens het voorrecht van appellanten heeft erkend, uit onstoffelijke goederen samengesteld was;

Overwegende immers dat de tussen de curator en de overnemer op 12.8.1961 gesloten overeenkomst o.a. vermeldt: «1° dat het afgestane en overgedragen handelsfonds de huurdersrechten van de gefailleerde omvat met betrekking tot enerzijds het onroerend goed waarin de bedoelde bioscoop uitgebaat wordt en anderzijds de inboedel van de bedoelde bioscoop zijnde de inrichting en uitrusting ervan die door de gefailleerde samen met het onroerend goed in huur genomen was en 2° dat bovendien in het overgedragen handelsfonds begrepen zijn de enkele roerende voorwerpen, die aan het faillissement toebehoren en die zich nog in de bedoelde zaal bevinden en die bestemd waren voor de uithating van deze zaal;

Overwegende dat in elk geval het onmogelijk schijnt te zeggen dat een handelsfonds een huis stoffeert;

Overwegende dat appellanten te vergeefs daartegen inroepen 1° dat een handelszaak een geheel uitmaakt dat in pand kan gegeven worden en dus ook het pand van de verhuurder kan zijn, 2° dat de voorrechten van de verhuurder en schuldeiserpandhouder der handelszaak samenlopen; 3° dat derhalve zoals algemeen aangenomen wordt het voorrecht van de verhuurder op de handelszaak dat van de pandhouder primeert;

Overwegende dat de mogelijkheid van samenloop niet medebrengt dat beide voorrechten volkomen dezelfde omvang van goederen tot voorwerp hebben, noch dat het voorrecht wegens verhuring de welbepaalde perken, gesteld bij artikel 20, 1° van de hypotheekwet, te buiten gaat;

dat de samenloop zich enkel voordoet ten aanzien van de lichamelijke bestanddelen van de handelszaak (vgl. De Page, VII-I, nummer 324);

dat, alhoewel die lichamelijke roerende zaken deel uitmaken van een samenhangend geheel, zij op zichzelf in geld waardeerbaar zijn en als dusdanig kunnen dienen tot de realisatie van het voorrecht van de verhuurder;

dat appellanten geen voordeel halen uit de omstandigheid dat het huurrecht een noodzakelijk bestanddeel van de handelszaak zou uitmaken, vermits de wetgever gewild heeft dat het voorrecht wegens verhuring enkel sloeg op de lichamelijke roerende bestanddelen van de handelszaak;

Overwegende ten slotte dat appellanten niet ernstig kunnen beweren dat indien hun dat voorrecht wordt ontzegd zij in feite geen enkele waarborg meer hebben hetgeen klaarblijkelijk in strijd zou zijn met de bedoeling van artikel 20, 1° en van artikel 1752 B.W.;

dat geïntimeerde q.q. hierop oordeelkundig antwoordt dat appellanten als tegenprestatie voor de risicos die zij bij de betrokken verhuring liepen ook steeds uitzonderlijk hoge huurprizen (260.000 F + grondlasten) hebben ontvangen;

dat zij bovendien krachtens artikel 1752 B.W. over de mogelijkheid beschikten om zich door de gefailleerde voldoende zekerheden tot betaling van de huur te doen verschaffen en zij overigens bij de huurovereenkomst een zekerheid van 25.000 F bedongen hebben;

Om die redenen.

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Gehoord in openbare rechtszitting advocaat-generaal Versée in zijn eensluidend advies, alle verdere of strijdige konklusies verwerpend;

Ontvangt het beroep; wijst het als ongegrond af; bevestigt dienvolgens de aangevochten beschikking van het vonnis «a quo» en veroordeelt appellanten tot de kosten van de aanleg.

Beveelt de afscheiding der kosten op het hoger beroep gevallen ten bate van pleitbezorger Dubois, die ter rechtszitting van heden bevestigt het grootste deel ervan te hebben voorgeschoten.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE ANTWERPEN

Raadkamer. — 22 november 1963.

Voorzitter: M. J. Wildiers.

O.M.: M. E. Van Eeckhout.

Advokaten: Mrs. Le Paige en Speyer.

Bedrieglijke verduistering door een afstammeling ten nadele van een bloedverwant in opgaande linie. — Artt. 462 en 492 S.W.B. — Niet verzending naar Correctionele Rechtbank. — Art. 128 W.S.V. — Bevel van niet vervolging.

Ingevolge artikelen 462 en 492 S.W.B. zal het wanbedrijf van bedrieglijke verduistering of verspilling door een afstammeling ten nadele van een bloedverwant in opgaande linie slechts aanleiding geven tot een burgerlijke vergoeding en zal de verdachte niet voor de Correctionele Rechtbank verzonden worden.

De Raadkamer is bevoegd om na te gaan of art. 462 S.W.B. toepasselijk is en ze kan zich beperken tot de vaststelling dat de ten laste gelegde feiten niet vervolgbaar zijn om te besluiten tot een bevel van niet vervolging.

M. t/ M.

Bevoegdheid:

Overwegende dat de heer Procureur des Konings en de verdachte doen gelden dat de telastlegging sub. 3 welke bestaat in de bedrieglijke verduistering of verspilling ten nadele van Snels Augustina, moeder van de verdachte, van een bedrag van ongeveer 676.300,— F het voorwerp niet kan uitmaken van een verzending voor de Correctionele Rechtbank, omdat het niet strafbaar wordt gesteld ingevolge artikelen 462 en 492 van het strafwetboek;

Overwegende dat vooreerst dient opgemerkt als antwoord op een opwerping van de Burgerlijke Partijen dat, indien er op dit punt bedrieglijke verduistering of verspilling is geweest, uit al de elementen van de bundel blijkt dat deze gepleegd werd ten nadele van Snels Augustina en niet van haar erfgenamen; dat er ook geen voldoende bezwaren bestaan aangaande valsheden in geschriften;

Overwegende dat overeenkomstig artikel 492 van het Strafwetboek, dat art. 462 S.W.B. toepasselijk maakt op de wanbedrijven voorzien in art. 491 S.W.B. het wanbedrijf van bedrieglijke verduistering of verspilling door een afstammeling ten nadele van zijn bloedverwant in de opgaande linie slechts aanleiding geeft tot burgerlijke vergoeding;

Overwegende dat de Burgerlijke Partijen de bevoegdheid van de Raadkamer betwisten om te oordelen over een «peremptoire persoonlijke verschoningsgrond»;

Dat zij hierbij steunen niet alleen op de mening van de heer Bekaert («Théorie générale de l'excuse en Droit Pénal») maar ook op hetgeen ze bestempelen als de mening van de gehele eensgezinde Belgische rechtsleer; dat in dit verband dient gezegd dat de citaten door de Burgerlijke Partijen opgegeven op verre na niet de draagwijdte hebben welke ze er aan verlenen; dat uitgezonderd Bekaert (op. cit. nrs. 50, 72, 73, 75, 94, 97, 104) en Haus («Principes de droit pénal belge», uitg. 1879, t. II, nr. 824) de auteurs niet handelen over het besproken geval; dat in de Rép. Prat. du droit belge (V Infractions en répression en général nrs. 616 en 617) het geval van artikel 462 S.W.B. impliciet wordt uitgeschakeld;

Overwegende dat integendeel andere auteurs de bevoegdheid van de Raadkamer aannemen in casu (Trousse: «Principes généraux du droit positif belge» nr 3023), - (niet ontzenuwd door zijn tweede boekdeel «Droit Pénal, Les Nouvelles Mise à jour du I^e volume nr 2905); Répertoire Prat. du droit belge, Ve Procédure pénale nr. 414); dat de rechtspraak ingeroepen door de verdachte (Cass. 3, 1949, Pas. 1949, T. I, 104 en Cass. 13-11-1950, Pas. 1951, T.I., 151) moeilijk kan weerhouden worden omdat het hier gaat over een zeer gevaarlijke analogische bewijsvoering (overlijden van de verdachte en amnestie);

Overwegende dat de thesis van de rechtsgeleerden door de Burgerlijke Partijen ingeroepen voornamelijk gesteund is op volgende beschouwingen:

1) Het natuurlijk recht dat elke rechtsonderhorige zou hebben op een vonnis (le droit naturel au jugement: Bekaert, op. cit. nr 72 en 97-4^e);

Dat dit recht slechts bestaat in de mate waarin een wettekst het vonnis op een bepaald punt niet uitschakelt;

2) Het recht dat elk slachtoffer van een wanbedrijf zou hebben te mogen genieten van de voordelen van het bewijsmateriaal van een strafrechterlijk onderzoek (Bekaert, op. cit. nr. 83);

Dat dit nadeel nochtans niet bestaat in casu en trouwens in al de gevallen waar het onderzoek werd doorgevoerd; dat de Burgerlijke Partijen niet ontwappend blijven;

3) Het feit dat de onderzoeksrechtsmacht niet beschikt over al de nodige elementen — zoals een rechtsprekende rechtsmacht om te oordelen over de feiten en de omstandigheden, hierin begrepen de omstandigheden van verschoning (Bekaert, op. cit. nr 97, 1, 2, 3);

Overwegende dat wanneer de toepassing ter sprake komt van artt. 462 en 492 — volgens een onderscheid dat verder zal gepreciseerd worden — deze opwerping waardeloos is;

4) Het feit dat, om een grond van verschoning te kunnen aanvaarden betreffende een bepaald misdrijf, men eerst en vooral het bestaan van het misdrijf moet vaststellen, hetgeen buiten de bevoegdheid valt van de Raadkamer (Bekaert, op. cit. nr 75);

Overwegende dat dit argument slechts in aanmerking zou kunnen genomen worden indien de Raadka-

mer verplicht was voorafgaand het bestaan van het misdrijf vast te stellen, dat hierover verder zal gehandeld worden;

5) De bezwaren welke erin zouden bestaan de vervolgingen tegen een verdachte te scheiden van deze welk ingesteld worden tegen zijn mogelijke mededaders of medeplichtigen (in casu de toepassing van art. 462 al. 2: Bekaert, op. cit. nr. 97, 6);

Overwegende dat het hier gaat over de oplossing van een principiële kwestie en dat deze niet mag opgelost worden in het licht van mogelijke toevallige bijkomstigheden;

Overwegende dat het standpunt van het Openbaar Ministerie en van de verdachte gestaafd wordt door de beschouwing dat krachtens artikel 128 van het Wetboek van Strafvordering de Raadkamer de niet-vervolgving beveelt indien het feit geen misdaad, geen wanbedrijf of geen overtreding uitmaakt, ofwel wanneer er geen bezwaren zijn tegen de verdachte; dat hierbij verondersteld wordt een vervolgbaar en strafbaar misdrijf;

Overwegende dat het opvallend is hoe de auteurs soms impliciet, soms uitdrukkelijk het onderscheid maken tussen het geval voorzien in artikel 462 van het Strafwetboek en de andere gevallen van zogenaamde kwijtscheldende verschooning (zie het uitdrukkelijk onderscheid in de Franse rechtsleer, Garçon « Le Code Pénal annoté art. 380, 4, 5 en 6: « Ce fait n'est ni un fait justificatif, ni une excuse absolutoire, mais une exception péremptoire d'un caractère tout spécial qui oblige les tribunaux correctionnels et les juridictions d'instruction à déclarer la poursuite criminelle non recevable »; zie ook Blanche t. II: « Etudes pratiques du code pénal » nr. 225);

Overwegende dat, welk ook het juridische karakter is van deze immuniteit wegens verwantschap, het duidelijk is bij het onderzoek van de voorbereidende werken van de strafwet dat de wetgever, met als vertrekpunt een zeer vaag omschreven begrip van een soort eigendomsrecht van de ene familieleden op de goederen van de andere en het openbaar nut, zich als doel gesteld heeft de vrede der families, het niet-bestendigen van familiale onenigheid, enz. (Zie Nijpels: « Législation criminelle de la Belgique et commentaire et complément du code pénal belge », T. III - Exposé des motifs door Mr. Haus, blz. 491 (2) en verslag door Mr. Pirmex, bl. 536);

Overwegende dat het duidelijk is dat de vervolgingen van een gelijkaardig feit voor de Correctionele Rechtbank aan de tekst van art. 462 S.W.B. alle doeltreffendheid en zelfs bijna alle betekenis zou ontnemen vermits alleen de straf zou wegvallen, terwijl de openbare bekendmaking van de fout en de kwetsende debatten van een boetstraffelijk geding het kwaad zouden veroorzaken dat men wil vermijden;

Overwegende dat de h. Haus zich trouwens als volgt uitdrukt in zijn uiteenzetting: « La qualité dont il s'agit fournit à l'auteur du vol une exception péremptoire et personnelle contre l'action publique, comme la chose jugée; il suffit de l'opposer pour anéantir cette action et empêcher toute poursuite » (wij onderlijnen) — (ibid. bl. 491 (2));

Dat de h. Pirmex in zijn verslag ook spreekt van een « exception péremptoire contre l'action criminelle » (ibid. bl. 536);

Dat ter gelegenheid van dezelfde bespreking de h. Minister van Justitie Tesch zich tot tweemaal toe als volgt uitdrukte zonder tegenspraak: « il n'y aura ni poursuites ni jugement » (bl. 571) en « ...aussi longtemps qu'il n'y aura pas d'autres individus... il n'y aura pas de poursuites devant le tribunal et par conséquent

pas de jugement... s'il y a un complice... celui-ci sera seul en cause » (bl. 572);

Overwegende dat uit deze verschillende beschouwingen moet afgeleid worden dat de Raadkamer bevoegd is om na te gaan of artikel 462 S.W.B. kan toegepast worden; dat ze zich kan beperken tot de vaststelling dat de feiten niet vervolgbaar zijn om te besluiten tot een bevel van niet-vervolgving;

Wat betreft feit 1:

Overwegende dat dienaangaande genoegzame bezwaren bestaan en dat het niet de onaanneembare wijzigingen van thesissen door verdachte zijn, welke aan deze vaststelling iets kunnen veranderen;

Dat er geen aanleiding bestaat om te zeggen dat de zaak niet in staat is opdat er een bankboek met rood couvert zou gevoegd worden aan de bundel;

Wat betreft feit 2:

Overwegende dat de verdachte en de Burgerlijke Partijen opwerpingen laten gelden tegenover deze telastlegging zoals ze in de geschreven rechtsvordering dat. 2 mei 1963 voorkomt;

Dat er volgens de verdachte geen aanleiding zou bestaan tot vervolging omdat het bedrag dat thans weerhouden wordt het verschil uitmaakt tussen verschillende debet- en creditposten betrekking hebbende op een vijfjarig beheer van verschillende eigendommen;

Overwegende dat een verduistering of verspilling zonder twijfel kan dragen op het saldo van een afrekening tussen twee of meerdere partijen en dat het volstaat dat er een bedrieglijke achterhouding van waarden bestaat opdat vervolging mogelijk zou zijn;

Dat volgens de Burgerlijke Partij Maria Meyvis de waarden welke verduisterd zouden geweest zijn veel hoger staat dan zou blijken uit het verslag van de deskundige door de Heer Onderzoeksrechter aangesteld; dat de Burgerlijke Partij zich beperkt tot de optelling van haar gelden en waarden welke in het bezit zouden geweest zijn van verdachte zonder rekening te houden met de uitgaven welke aan een normaal beheer van haar goederen verbonden zijn, hetgeen verkeerd is;

Dat voor wat betreft de voorwerpen opgesomd in de telastlegging 2) (en voor geen andere) genoegzame bezwaren bestaan van bedrieglijke verduistering en/of verspilling door verdachte die, na de terugkeer van zijn zuster uit Egypte, halsstarrig weigerde met haar af te rekenen;

Dat er geen aanleiding bestaat om te verklaren dat de zaak niet in staat is;

Overwegende dat er derhalve voldoende bezwaren bestaan tegen de verdachte hoofdens de telastleggingen 1) en 2) en dat deze telastleggingen vatbaar zijn voor correctionele straffen ingevolge het artikel 491 van het Strafwetboek;

Overwegende dat er geen voldoende bezwaren bestaan tegen de verdachte hoofdens de telastlegging 3);

Gelet op artikelen 130 en 128 van het Wetboek van Strafvordering, op het enig artikel, paragraaf XV der Wet van 25 oktober 1919, op artikelen 462 en 492 van het Strafwetboek, en op artikelen 2, 11 tot 13, 16, 21, 31 tot 37, 40 tot 42 der Wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken; en op art. 63, 162 al. 2 en 194 van het Wetboek van Strafvordering;

Om deze redenen:

De Raadkamer,

Alle andere en strijdige besluiten verwerpend onder

meer wat betreft de kwalificatie door de Burgerlijke Partijen vooropgezet.

Verklaart zich ter zake bevoegd, ook aangaande de telastlegging onder 3), zoals hoger bepaald.

Zegt dat de zaak in staat is.

Verzendt de stukken van het geding en de voornoemde verdachte voor de Correctionele Rechtbank van het arrondissement Antwerpen, om er gevonnist te worden naar luid der wet nopens de telastleggingen 1) en 2) in zijnen hoofde aangehaald in de geschreven rechtsvordering van het Openbaar Ministerie d. 2 mei 1963 en bij deze weerhouden.

Verklaart dat er geen aanleiding tot vervolging bestaat tegen de verdachte hoofdens de telastlegging 3).

NOOT: Zie het arrest van het Hof van Beroep te Brussel, kol. 667.

VREDEGERECHT TE ANTWERPEN

1e Kanton. — 10 juni 1964.

Plv. rechter: Mr. Pallemarts.

Advocaten: Mrs. Vanderleenen en W. Castille.

Huwelijksvermogenstelsels. — Spaarboekje van de vrouw bij de A.S.L.K. — Verzet van de man geldig.

Dient vermoed voorbehouden goed te zijn het tegoed van een spaarboekje bij de A.S.L.K., wanneer het uitsluitend op naam van de gehuwde vrouw geopend werd en deze sindsdien een afzonderlijk beroep heeft uitgeoefend.

Dit blijft het geval ook wanneer de vrouw arbeidster is (of bediende), spijs de enigszins van het gemeenrecht terzake voorbehouden goederen afwijkende bepaling van art. 30, al. 1 van de Wet op het arbeidscontract (of de corresponderende bepaling van de samengeschatte Wetten op het bediendencontract).

De man kan derhalve tegen uitbetaling op dergelijk spaarboekje geen geldig verzet aantekenen, gelet op de huidige tekst van art. 23-bis van de Wet van 16 maart 1865.

Renaud t./ De Kempeneer.

Overwegend dat verweerster de geldigheid van het verzet betwist omdat de inlagen van haar spaarboekje bij de Algemene Spaar- en Lijfrentekas voorbehouden goederen zouden uitmaken;

Overwegende dat niet wordt betwist dat verweerster van bij de aanvang van het huwelijk van partijen, elf jaar geleden, steeds een afzonderlijke beroepsbedrijvigheid heeft uitgeoefend;

Overwegende derhalve dat de litigieuze inlagen even goed kunnen voortkomen van de besparingen die verweerster op haar aldus verworven lonen zou verwezenlijkt hebben;

Dat, vermits het spaarboekje waarvan sprake uitsluitend op haar naam is geopend, er zelfs een voldoende vermoeden bestaat dat het tegoed van dit boekje uitsluitend door dergelijke besparingen wordt samengesteld (cfr. De Page, X, nr. 1538); dat dit vermoeden niet kan ontzenuwd worden door de loutere bewering van het tegendeel door aanlegger;

Overwegende dat deze echter verder aanvoert dat de lonen of wedden die een gehuwde arbeidster of bediende optrekt niet het karakter van voorbehouden goederen

zouden hebben, ergo dat deze hoedanigheid ook aan de hierop verwezenlijkte besparingen zou ontbreken;

Dat hij zich, tot staving van deze stelling, beroept op het lichte onderscheid tussen het gemeenrecht in zake voorbehouden goederen (art. 226 septies B.W.) en de behouden bepaling van art. 30, alinea 1, van de wet op het arbeidscontract (en de hiermede corresponderende bepalingen van de samengeschatte wetten op het bediendencontract) en de uit dit onderscheid door zekere commentatoren van de wet van 30 april 1958 gemaakte gevolgtrekkingen;

Overwegende dat inderdaad bedoelde uitzonderingsteksten de machten van de gehuwde vrouw om over haar loon of wedde te beschikken blijkbaar aan een beperking onderwerpen (de noodwendigheden of het belang van het huishouden) waaraan andere professionele inkomsten, vóór gebeurlijke tussenkomst van de rechtbank, krachtens § 2 van artikel 226 septies voormeld ontsnappen;

Dat zulks echter niet impliceert dat bedoelde lonen of wedden zouden zijn uitgesloten uit de onder § 1 van hetzelfde artikel in zeer algemene bewoordingen omschreven categorie van voorbehouden goederen: «de opbrengst van de arbeid der vrouw die een van het beroep van haar man onderscheiden beroep uitoefent»;

Dat trouwens, in geval van misbruik van de gehuwde arbeidster of bediende van de haar verleende machten, de man evengoed de intrekking hiervan kan vragen aan de bevoegde rechtbank, overeenkomstig § 3 van art. 226 septies (cfr. Dubru: «L'Egalité civile des époux dans le mariage, nr. 83, 6), zodat hier ook de algemene draagwijdte van het gemeenrecht in zake voorbehouden goederen gehandhaafd blijft;

Overwegende derhalve dat de lonen van verweerster en de hierop door haar verwezenlijkte besparingen wel degelijk voorbehouden goederen zijn, zodat het verzet van eiser ongeldig is, gelet op de uitdrukkelijk onder het nieuwe artikel 23bis van de wet van 16 maart 1865 voorziene uitzondering;

Om deze redenen:

Wij, Vrederechter voornoemd, rechtdoende tegenwoordig;

Verklaren de vordering van eiser ontvankelijk doch ongegrond;

Verklaren het verzet aan de Algemene Spaar- en Lijfrentekas betekend bij exploit van gerechtsdeurwaarder Lucien De Valck, te Elsene, van 3 maart 1964, ongeldig en veroordelen dienvolgens eiser hiervan handlichting te verlenen binnen de drie dagen van de betekening van onderhavig vonnis, bij gebreke waaraan dit laatste zal gelden als handlichting;

Veroordelen eiser tot de kosten van het geding.

Zeggen dat er geen aanleiding toe bestaat Ons vonnis uitvoerbaar te verklaren bij voorraad.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

INGEZONDEN BIJDRAGE

Het ontwerp van gerechtelijk wetboek en het Hof van Cassatie

1. Zoals elders reeds werd beklemtoond ⁽¹⁾, moet een wetboek van procesrecht ook beantwoorden aan de noden van de natie. In ons land betekent dit dat met de tweeledigheid van België ook bij de rechterlijke organisatie moet rekening gehouden worden, zonder dat die tweeledigheid de eenheid van rechtspraak nochtans in gevaar zou mogen brengen.

2. De *huidige inrichting* van het hof van cassatie, zoals bepaald door de artikelen 132 en volgende van de wet van 18 juni 1869, zoals zij laatst gewijzigd werden door de wet van 25 februari 1954, kan a.v. worden samengevat: het hoogste gerechtshof bestaat uit twee kamers, die respectievelijk kennis nemen van de burgerlijke zaken enerzijds en van de strafzaken en andere zaken anderzijds.

3. De enige belangrijke wijziging die door het *ontwerp van gerechtelijk wetboek* voorzien wordt, is dat een derde kamer opgericht wordt om kennis te nemen van de voorzieningen tegen in laatste aanleg gewezen beslissingen van de arbeidshoven en arbeidsrechtbanken (art. 133). Verder bepaalt het ontwerp ook nog dat de *overige zaken* door de eerste voorzitter over de kamers zullen verdeeld worden, hetgeen dus ook afwijkt van de thans bestaande regeling (zie boven, nr. 2).

Hieruit volgt dat dus geen Nederlandse en Franse kamers worden voorzien; integendeel, het ontwerp bevestigt de thans bestaande feitelijke toestand: elk van de drie kamers bestaat uit twee *afdelingen*.

4. Het is *wenselijk*, zoniet noodzakelijk, in het hof van cassatie, Nederlandse en Franse kamers op te richten.

Aldus zou in de eerst plaats de wettelijke regeling aan de werkelijkheid beantwoorden. In feite zijn de zeggende afdelingen ook nu reeds werkelijke kamers die echter het desbetreffend statuut niet bezitten.

Men stelt immers vast dat elke afdeling het onafhankelijk bestaan van een echte kamer blijft leiden: alle Nederlandse burgerlijke zaken worden immers aan de Nederlandse afdeling van de 1ste Kamer toebedeeld, terwijl de Franse burgerlijke zaken aan de Franse afdeling worden overgemaakt. Van de eigenlijke kamers valt in de praktijk weinig te bespeuren, zodat enkel de afdelingen leven en de kamers praktisch onbestaande zijn; het is hoog tijd dat de wet de feitelijke toestand zou bekrachtigen.

Vervolgens laat het geen twijfel dat de Nederlandse afdeling een ondergeschikt statuut kent, vermits zij geen eigen voorzitter heeft. Weliswaar zou men zich kunnen indenken — en dit gebeurt ook soms wel in de praktijk — dat de eerste voorzitter en de voorzitter alternatief een Nederlandse en een Franse afdeling zouden presidieren. Nochtans, daar enkel de eerste voorzitter of de voorzitter tweetalig moet zijn (art. 123 wet 18 juni 1869, gewijzigd door de wet van 15 juni 1935) en daar de manier waarop de tweetaligheid in de magistratuur thans wordt vastgesteld meestal weinig waarborgen biedt, volstaat het dat een van beiden geen Nederlands kent, opdat één van de Nederlandse afdelingen niet door een voorzitter wordt gepresideerd. Dit schijnt trouwens door de praktijk te zijn bevestigd,

vermits de eerste voorzitter en de voorzitter meestal respectievelijk de Franse afdeling van de eerste kamer en die van de tweede kamer presidieren. De Nederlandse secties moeten dan ook dikwijls genoeg nemen met het voorzitterschap van de oudste aanwezige raadsheer.

Tenslotte zal de eenheid van rechtspraak niet in het gedrang worden gebracht.

5. De *eenheid van rechtspraak* in het gedrang brengen is trouwens steeds een goedkoop argument geweest om zekere rechtmatige eisen niet te moeten inwilligen. Men mag gerust aannemen dat zo de eenheid van rechtsleer en rechtspraak in dit land niet in gevaar werd gebracht, dit eens te meer in hoofdzaak, zo niet uitsluitend, aan onze Vlaamse rechters en rechtsgeleerden te danken is, daar zij ten minste zich de moeite getroosten de in de andere landstaal gepubliceerde rechtspraak en rechtsleer te consulteren.

Dit argument is een drogreden, zoals trouwens onmiddellijk zal blijken.

6. Op het huidige ogenblik wordt de eenheid van rechtspraak in het hof van cassatie theoretisch gewaarborgd door de toerbeurt (art. 19 van de wet van 4 augustus 1832), door de behandeling in voltallige zitting of met verenigde kamers (art. 134 wet 18 juni 1869) en door het zetelen van de leden van het openbaar ministerie in alle afdelingen en kamers.

Het inrichten van Nederlandse en Franse kamers doet hieraan geen afbreuk, des te meer daar de huidige indeling in secties alleen wordt vervangen.

Ook thans is de samenstelling van elke — Nederlandse of Franse — afdeling van eenzelfde kamer volledig verschillend; niemand zetelt in meer dan één afdeling. Eveneens is de voorzitter van elke afdeling verschillend. Dit betekent meteen dat de oprichting van Nederlandse en Franse kamers hierin geen verandering zou brengen en daarenboven om andere redenen (zie boven nr. 4) noodzakelijk is.

Ware het daarenboven niet aangewezen dat in de toekomst de voorzitters en ook de leden van de verschillende — Nederlandse en Franse — kamers regelmatig met elkaar zouden confereren om de eenheid bij de oplossing van de juridische problemen te waarborgen?

7. Ten slotte moet het ons van het hart dat de *taalwetgeving* bij de recrutering en benoeming van magistraten onvoldoende waarborgen biedt. Afgezien van de gebrekkige wijze waarop de tweetaligheid wordt beoordeeld, is het toch niet aanvaardbaar dat het hof van cassatie door een uitsluitend eentalige eerste voorzitter kan worden voorgezeten en in feite herhaaldelijk wordt voorgezeten. Men moet dan al niet veel fantasie hebben om te vermoeden dat — met uitzondering van de Nederlandse mercuriale die om de twee jaar door de Procureur-Generaal wordt uitgesproken — al wat in of rond het hof van cassatie gebeurt, de stempel van de Brusselse franstaligheid draagt. Is het dan werkelijk teveel gevraagd wanneer men van de eerste voorzitter van het hoogste gerechtshof in dit land een actieve kennis van de beide landstalen eist?

8. Het ontwerp van gerechtelijk wetboek zou a.v. moeten *geamendeerd* worden:

Art. 128: Het hof van cassatie bestaat uit drie Nederlandse en drie Franse kamers.

Art. 129: Iedere kamer is samengesteld uit vijf raadsheren, de kamervoorzitter daaronder begrepen. De arresten kunnen niet worden gewezen dan met vijf raadsheren, de kamervoorzitter daaronder begrepen (2).

Art. 131, 1ste lid, *in fine*: kamer wordt vervangen door hof.

Art. 133: De eerste, Nederlandse en Franse kamers nemen kennis van de voorzieningen in burgerlijke zaken en handelszaken, de tweede, Nederlandse en Franse kamers van de voorzieningen in criminele, correctionele en politiezaken, de derde, Nederlandse en

Franse kamers van de voorzieningen in sociale zaken. De overige zaken die ingevolge de wet ter kennisneming van het hof van cassatie staan, worden door de eerste voorzitter verdeeld over de kamers.

Prof. MARCEL STORME.

(1) Zie *Een procesrecht voor deze tijd*, nr. 15, in fine, verschenen in dit nummer van het *Rechtskundig Weekblad*.

(2) Hoewel ongetwijfeld de aanzienlijke toename van het aantal zaken sinds 1954 een nieuwe verhoging van het aantal raadsheren rechtvaardigen kan, betekent het feit dat in elke kamer vijf raadsheren zullen zetelen, nog niet dat het hof van cassatie noodzakelijk uit $5 \times 6 = 30$ raadsheren zou moeten bestaan. De leden van de ene kamer kunnen immers ook in een andere kamer zetelen, zoals trouwens ook in de memorie van toelating bij het ontwerp wordt onderstreept (blz. 82 van het verslag).

KRONIEK VAN EUROPEES RECHT

De toepassing van het Europese Gemeenschapsrecht in de Belgische rechtspraak (slot)

7. In een arrest van 1 juni 1962 werd door het Hof van Beroep te Brussel uitspraak gedaan over een geval van boycott.

De heer S. baatte te Brussel een soort leesbibliotheek uit, welke o.m. bepaalde Franstalige tijdschriften verhuurde. S. had met de « Agence et Messageries de Presse », die voor de verdeling van bedoelde tijdschriften in België zorgde, een overeenkomst gesloten, waarbij A.M.P. een korting van 20 % toestond op de door S. aangekochte tijdschriften.

In 1957 verschijnt in al de in de overeenkomst genoemde tijdschriften de melding dat deze voortaan niet meer mogen gebruikt worden om in verhuur te geven; dit tengevolge van een akkoord tussen A.M.P. en de uitgevers. Hierop weigert A.M.P. nog verder te leveren aan de heer S.; bovendien weigert A.M.P. ook nog die boekwinkels te bevoorraden die aan S. tijdschriften verkopen.

Het Hof van Beroep te Brussel oordeelde dat deze boycott geoorloofd was, vermits doorgevoerd uit zelfverweer en dus met een gegronde reden.

In de loop van het geding werden ook de kartelbepalingen van het E.E.G.-Verdrag ingeroepen. In zijn arrest stelt het Hof van Beroep vast dat deze terzake niet dienend zijn. De concurrentiebeperking bleef immers beperkt tot enkele wijken te Brussel en kon voorzeker geen merkbare nadelige invloed uitoefenen op de tussenstaatse handel. Interessant zijn volgende bedenkingen, die het Hof als *obiter dicta* in zijn arrest ingelast heeft:

— Noch het E.E.G.-Verdrag, noch de wet van 27 mei 1960 tot bescherming tegen misbruik van economische machtsposities, hebben de bevoegdheid van de gewone rechtbanken m.b.t. het algemeen mededingingsrecht gewijzigd;

— De rechtbanken mogen uit de tekst van de bepalingen van het E.E.G.-Verdrag en van de wet van 27 mei 1960 criteria putten tot beoordeling van de oorbaarheid van bepaalde handelwijzen t.a.v. het algemeen mededingingsrecht.

8. Het bevelschrift van de Voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen van 6 juli 1964 m.b.t. de sleepvaart in de haven van Antwerpen werd *in extenso* gepubliceerd in het R.W. van 11 oktober 1964 (col. 314 e.v.); hiernaar zij verwezen voor de uiteenzetting der feiten.

Het bevelschrift is een mengelkroes van algemeen

en bijzonder mededingingsrecht, van Belgisch en Europees kartelrecht, dit alles zonder veel zin voor systematiek dooreengeweven.

Als essentie treedt, na analyse, naar voren:

a) De eis van U.R.S. tegen S.S.B., betreffende de overneming door S.S.B. van het basistarief van U.R.S. en de verwijzing naar U.R.S. en consumenten als « the other companies » in de aanbiedingen van S.S.B., wordt ongegrond verklaard (toepassing van het K.B. nr. 55 van 23 december 1934).

Het bevelschrift sluit hierbij aan bij de lijn welke door de vroegere rechterlijke beslissingen gevolgd werd: een verwijzing naar mededingers in aanbiedingen is gerechtvaardigd wanneer deze verwijzing onmisbaar is voor het verstaanbaar uiten van het aanbod (cfr. M. Gotzen, *Vrijheid van beroep en bedrijf en onrechtmatige mededinging*, Brussel, 1963, II, nrs. 1043-1044).

b) De tegeneis van S.S.B. tegen U.R.S. m.b.t. het aanbieden van getrouwheidspremies verbonden aan het sluiten van een exclusiviteitsaccorderd wordt gegrond bevonden: dergelijke praktijk is strijdig met de eerlijke handelsgebruiken (K.B. nr. 55) én, *in casu*, een misbruik van economische machtspositie (wet van 27 mei 1960) én verboden krachtens artt. 85 en 86 van het E.E.G.-Verdrag.

Hierbij moeten dus drie facetten in overweging genomen worden:

1. Toepassing van het K.B. nr. 55 van 23 december 1934.

Getrouwheidspremies worden ongeldig geacht wanneer zij ertoe leiden elke concurrentiemogelijkheid uit te sluiten (cfr. Hof van Beroep Brussel, 16 mei 1963, J.T., 1963, p. 434). Dit is trouwens naar Belgisch gemeen recht steeds de maatstaf voor de geldigheid van privaatrechtelijke beperkingen op de vrijheid van handel; deze zijn ongeoorloofd wanneer zij tot gevolg hebben dat de mededinging *volledig* uitgeschakeld wordt (voorbeelden: prijzenkartels: Hof van Beroep Luik, 23 november 1923 en 1 februari 1934, Pas. 1924, II, 203 en Pand. Pér., 1934, 184; boycott: Burg. Rb. Antwerpen, 4 juni 1953 en Hof van Beroep Brussel, 2 december 1959, R.W. 1959-60, col. 2001 en 1992).

Vermits *in casu* het aanbieden van getrouwheidspremies door de monopoliehoudende ondernemingspool duidelijk erop gericht was een nieuw opgerichte concurrerende firma bij voorbaat uit te schakelen, houdt het bevelschrift onvermijdelijk een verbod tot het aanbieden van deze premies in.

2. Toepassing van de wet van 27 mei 1960.

Det wet van 27 mei 1960 verleent aan de erin aangewezen overheden (Commissaris-Verslaggever; Raad voor Economische Geschillen; Minister van Economische Zaken) geen exclusieve bevoegdheid tot het vaststellen van misbruiken van economische machtspositie. De gewone rechtbanken kunnen derhalve eveneens de bepalingen van de artt. 1 en 2 van de wet van 27 mei 1960 toepassen, althans in zover zij bevoegdheid bezitten op grond van het algemeen mededingingsrecht.

De Voorzitter van de Rechtbank van Koophandel mag dan ook, het weze ten overvloede, verklaren dat het systeem van de getrouwheidspremies een misbruik van economische machtspositie is.

3. Toepassing van het E.E.G.-kartelrecht.

Vooreerst weze aangemerkt dat een beroep op de regels van het E.E.G.-Verdrag ten enenmale overbodig was, vermits de praktijk van de getrouwheidspremies reeds op grond van twee nationale wetten veroordeeld werd.

Niet alleen overbodig, maar ook foutief.

Een Voorzitter van de Rechtbank van Koophandel, zetelend als in kortgeding, bij toepassing van het K.B. nr. 55 van 23 december 1934, is onbevoegd zich uit te spreken over de geldigheid of nietigheid van een overeenkomst (cfr. Hof van Cassatie, 25 november 1943 Pasicrisie, 1944, I, 70 en 72; zie ook Voorz. Rb. Kph. Antwerpen, (o.m.) 2 juli 1955, Jurispr. Port d'Anvers, 1956, 331). Hij kan dan ook de nietigheid van een contract op grond van art. 85, 2° E.E.G.-Verdrag niet uitspreken; m.a.w. hij is steeds onbevoegd art. 85 E.E.G.-Verdrag toe te passen. Dit is overigens in deze kolommen zeer duidelijk gesteld geworden door W. Van Gerven (R.W., 1962-63, t.a.v. 2235, nr. 13).

Daarentegen zou een Voorzitter van de Rechtbank van Koophandel wel art. 86 van het E.E.G.-Verdrag kunnen toepassen. In het bevelschrift ontbreekt echter in deze elke motivering. Niet aangetoond wordt dat een ongunstige invloed op de tussenstaatse handel kan uitgeoefend worden; evenmin dat de haven van Antwerpen t.a.v. de sleepvaart een aanzienlijk deel van de Gemeenschappelijke Markt vormt. Dit is wellicht zo; hiervan moet echter enig spoor in de motivering teruggevonden kunnen worden.

Tenslotte nog een opmerking van formele aard: waarom meent een Vlaamse rechtbank de Franse versie van het E.E.G.-Verdrag (« l'exploitation abusive d'une position dominante »; R.W., t.a.v. 318) te moeten aanhalen, wanneer de Nederlandse versie gelijkelijk authentiek is (art. 248, E.E.G.-Verdrag)? Reeds in een vroeger besproken bevelschrift van 25 oktober 1962 haalde dezelfde referendaris Europeesrechtelijke teksten (art. 9, 3° van verordening nr. 17 en de motivering van verordening nr. 27) in het Frans aan. Het is niet meer dan passend dat Vlaamse juristen de Nederlandse tekst zouden gebruiken.

9. Door de *Rechtbank van Koophandel te Doornik* werd op 10 januari 1964 (J.T., 1964, 447, met noot F. Rigaux) in eerste instantie uitspraak gedaan in de zaak Dufour e.a. t/ Algemene Vereniging van Belgische fabrikanten van Portland cement e.a. Deze uitspraak vertoont diverse facetten; hier worden uitsluitend de aspecten die betrekking hebben op het Europese Gemeenschapsrecht besproken.

Op 10 maart 1936 werd tussen de kalkgroeven van het Doornikse en de verenigde cementfabrikanten een overeenkomst gesloten, waarin o.m. voorzien werd:

— De kalkgroeven onthouden zich van de produktie

van bepaalde soorten cement; zij onthouden zich eveneens van bepaalde verkopen in landen waarmede de verenigde cementfabrikanten een internationale overeenkomst sluiten;

— Als tegenprestatie keren de cementfabrikanten jaarlijks een geldsom — (nl. 1/2 % van het totaalbedrag van de verkopen van de leden van de vereniging) — uit aan de contracterende kalkgroeven.

Tengevolge van niet-betaling van de voorziene bedragen door de cementfabrieken, werd deze overeenkomst een eerste maal in 1950 aan het oordeel van de rechter onderworpen.

Bij een in kracht van gewijsde gegaan arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 13 juli 1951, dat een vonnis van de rechtbank van koophandel te Doornik van 6 juli 1950 bevestigde, werd de mededelingsregeling van 10 maart 1936 geldig verklaard. Tevens werd beslist dat zij, ondanks het tot stand komen van een « algemene cement-conventie » op 15 juni 1948, verder moest uitgevoerd worden en de cementfabrikanten dus jaarlijks het voorziene bedrag moesten blijven betalen.

De cementfabrikanten staakten echter hun betalingen opnieuw op 1 juli 1962, beweerend dat de overeenkomst nietig was geworden op grond van art. 85, 2° van het E.E.G.-Verdrag en dus zonder gevolg moest blijven vanaf 13 maart 1962 (inwerkingtreding van verordening nr. 17).

Door de kalkgroeven werd hierop een eis ingeleid om de cementfabrikanten te horen veroordelen tot verdere betaling.

Deze eis wordt door de rechtbank van koophandel toegewezen, op grond van volgende redenering, waarbij de att. 85 en 86 door elkaar toegepast worden:

1° In kracht van gewijsde gegane rechterlijke beslissingen worden door art. 85, 2° van het E.E.G.-Verdrag niet nietig verklaard en moeten dus verder uitgevoerd worden.

« ... Attendu que l'on cherche vainement, dans ce texte (artt. 85 en 86 E.E.G.), une stipulation par laquelle il est déclaré que les jugements coulés en force de chose jugée et prononcés par le tribunal d'un Etat membre, avant l'application du traité de Rome, sont, eux aussi, nuls de plein droit;

Attendu que si le traité de Rome l'avait dit, il aurait du reste porté un coup sévère à la souveraineté nationale de chaque Etat membre;

Attendu qu'il faudrait alors supposer que les Etats membres auraient renoncé implicitement, au profit de la communauté, à ce que leurs tribunaux ordinaires s'acquittassent de leur mission traditionnelle qui est de dire le droit suivant l'ordre juridique interne;

Attendu que semblable renonciation ne peut être admise, en l'absence d'un texte précis; ... »

2° Art. 86 E.E.G.-Verdrag is terzake niet van toepassing, want de bedoelde overeenkomst heeft geen invloed op de tussenstaatse handel en er bestaat geen concurrentie tussen de kalkgroeven en de cementfabrieken.

« ... Attendu que si, par cette convention, les chauxfourniers avaient signé l'arrêt de leur fabrication, vis-à-vis des cimentiers, on n'aperçoit vraiment pas en quoi cette convention serait susceptible d'affecter le commerce entre les Etats membres de la communauté;

... que: 1) les redevances payées aux chauxfourniers (soit 1/2 % du montant des ventes de l'ensemble des membres de l'association, à partager entre eux suivant leurs accords particuliers...) ne peuvent raisonnablement avoir qu'une influence négligeable sur les prix; 2) la concurrence ne peut exister qu'entre les cimentiers et non entre ceux-ci et les chauxfourniers; 3) le traité de Rome vise les accords entre les entreprises

vivantes et non entre des entreprises vivantes (les cimentiers) et des entreprises qui ne fabriquent plus, n'ont plus d'influence sur le marché (les chauffourniers); seules les entreprises vivantes créent le marché et se le partagent.»

Het is niet moeilijk het onjuiste van deze tweeledige motivering aan te tonen.

Het gezag van gewijsde — (*in casu*: het arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 13 juli 1951) — dekt slechts de geldigheid van de overeenkomst t.o.v. de op het ogenblik van de uitspraak vigerende wetgeving; het strekt zich niet uit tot de inwerking van nieuwe wetgeving. In dit geval geldt het gezag van gewijsde dan ook niet ten aanzien van de inwerking van de mededingingsregels van het E.E.G.-Verdrag.

Anderzijds is het juist omdat een overeenkomst de concurrentie uitschakelt en hierdoor een nadelige invloed op het tussenstaatse handelsverkeer uitoefent, dat zij onder de toepassing van de verbodsbepalingen van het E.E.G.-kartelrecht kan komen. De Doornikse Rechtbank keert de redenering totaal om: de mededinging bestaat niet meer omwille van de overeenkomst, bijgevolg kan zij niet meer vervalst worden. Dergelijke redenering laat elke effectieve concurrentiebeperking aan de toepassing van de artt. 85 en/of 86 E.E.G.-Verdrag ontsnappen.

Tenslotte vragen nog drie *obiter dicta* in het Doornikse vonnis de aandacht:

1° Tijdig aangemelde kartelovereenkomsten daterend van vóór 13 maart 1962 zijn voorlopig geldig tot de uitspraak van de E.E.G.-Commissie;

2° De procedure voor de E.E.G.-Commissie op grond van art. 9, 1° van verordening nr. 17 is niet ingeleid wanneer de Commissie alleen de ontvangst van de aanmelding heeft bevestigd;

3° Art. 177 E.E.G.-Verdrag m.b.t. de procedure van de prejudiciële vragen geeft aan het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen geen bevoegdheid te oordelen over conflicten tussen gemeenschapsrecht en intern recht.

Het 1° steunt volledig op het Bosch-arrest van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen d.d. 6 april 1962 en moet dus ten volle bijgetreden worden. Het 2° is eveneens volkomen juist; een procedure moet slechts geacht worden te zijn ingeleid wanneer de E.E.G.-Commissie dit uitdrukkelijk heeft medegedeeld. Het 3° moet enigszins genuanceerd worden in het licht van het arrest in de zaak Costa t/ Enel d.d. 15 juli 1964 van het Hof van Justitie van de Eur. Gem., dat buiten het kader van deze kroniek in het R.W. van 4 oktober 1964 (kol. 275-277) gesignaleerd werd en weldra meer uitvoerig zal besproken worden.

10. Het Hof van Beroep te Brussel heeft in een arrest van 25 juni 1964 (J.T., 1964, 576, met noot F. Rigaux) het hierboven besproken vonnis van de Rechtbank van Koophandel vanzelfsprekend vernietigd.

Zelf heeft het Hof besloten haar definitieve beslissing op te schorten totdat de Commissie van de E.E.G., die in de periode tussen het vonnis van de Doornikse rechtbank en het Brusselse arrest in deze zaak officieel een procedure ingeleid had, uitspraak zal gedaan hebben. Deze schorsing van de procedure heeft voor gevolg dat de cementfabrikanten althans voorlopig de in de overeenkomst van 10 maart 1936 voorziene jaarlijkse uitkeringen niet moeten betalen.

Deze uitspraak zou volledig toegejuicht kunnen worden, indien zij gegrond was op een motivering die ten volle kan bijgetreden worden, wat echter het geval niet is.

Het is alleszins wenselijk dat, wanneer een procedure bij de E.E.G.-Commissie hangend is, nationale rechters, althans in complexe gevallen, *vrijwillig*, uit voorzichtigheid en met het oog op een goede rechtsbedeling en een uniforme rechtspraak, de beslissing van de E.E.G.-Commissie zouden afwachten vooraleer zelf een vonnis te vellen of een arrest te wijzen.

Het Hof van Beroep voelt de schorsing echter aan als een verplichting, omwille van het bepaalde in art. 9, 3° van verordening nr. 17 en in artikel 28 van de Belgische wet van 27 mei 1960. Dit is m.i. niet juist.

1. Art. 9, 3° van verordening nr. 17 schrijft voor: «Zolang de Commissie geen procedure heeft ingeleid krachtens de artikelen 2, 3 of 6 blijven de autoriteiten van de Lid-Staten overeenkomstig artikel 88 van het Verdrag bevoegd artikel 85, lid 1, en artikel 86 toe te passen, ook indien de termijnen... voor de aanmelding... niet zijn verstreken.»

Houdt dit voorschrift een opheffing van de bevoegdheid van de gewone rechters, zodra een procedure voor de Commissie van de E.E.G. is ingeleid, in?

Ja, aldus het Hof van Beroep te Brussel, in navolging van het Hof van Beroep te Parijs in een arrest van 26 januari 1963 (J.T., 1963, p. 169-173); de Franse toestand is echter totaal verschillend van de Belgische; zie hierover W. Van Gerven, R.W., 1962-63, 2226-2240).

Een negatief antwoord lijkt echter de voorkeur te verdienen: Art. 9, 3° houdt *geen* opheffing van bevoegdheid in voor de gewone rechters. Dit moge blijken uit het volgende:

— De voorgeschiedenis van art. 9, 3° wijst erop dat de uitsluiting van de bevoegdheid niet de gewone rechters betreft (cfr. Samkalden in S.E.W., 1962, p. 273-275).

— Uit de lezing van andere bepalingen van het E.E.G.-Verdrag en van verordening nr. 17 komt naar voren dat de term «autoriteiten» moeilijk te verklaren is in het zinsverband, wanneer hij tevens de rechterlijke instanties zou omvatten (cfr. Ellis en Van den Heuvel, Europees Mededingings- en Kartelrecht, p. 465; A. Deringer, WuW/EWG-Wettbewerbsrecht, VO Nr. 17, Art. 9, Anm. 20). Dus ook in art. 88 van het E.E.G.-Verdrag moet de term «autoriteiten» in de zin van «administratieve overheden» uitgelegd worden (A. Deringer, op. cit., EWG-Vertrag Art. 88 u. 89, 16-21).

— Art. 9, 3° handelt slechts over de toepassing van art. 85, 1° van het E.E.G.-Verdrag. Bijgevolg slaat de opheffing van bevoegdheid zeker niet op de toepassing van art. 85, 2° van het E.E.G.-Verdrag — de van rechtswege nietigheid — door de nationale rechters.

2. Artikel 28 van de wet van 27 mei 1960 bepaalt:

«Wanneer de Belgische *autoriteiten* zich, bij toepassing van art. 88 ... E.E.G., hebben uit te spreken over de toelaatbaarheid van mededingingsregelen of over het misbruik maken van een machtspositie op de Gemeenschappelijke Markt, wordt de beslissing door de in deze wet genoemde autoriteiten (d.i.: Commissaris-Verslaggever; Raad voor Economische Geschillen; Minister van Economische Zaken) genomen...»

In tegenstelling tot wat het Hof van Beroep te Brussel vooropstelt, meen ik dat dit voorschrift de bevoegdheid van de Belgische rechterlijke instanties *niet* uitsluit. Immers:

— Art. 28 verwijst naar art. 88 E.E.G.-Verdrag. Welnu, de term «autoriteiten», die in dit art. 88 voorkomt, moet uitgelegd worden in de zin van «administratieve overheden». Hetzelfde geldt dus voor de term «Belgische autoriteiten» = «Belgische administratieve overheden».

— Een Belgische wet kan niet rechtsgeldig de bevoegdheid van de nationale rechtbanken om over de nietigheid, voorzien in art. 85, 2° van het E.E.G.-Verdrag, uitspraak te doen uitsluiten, gezien de bewoordingen van dit art. 85, 2° juncto artt. 1 en 9, 3° van verordening nr. 17, alsmede gelet op art. 92 van de Belgische grondwet, dat geschillen over burgerlijke rechten voorbehoudt aan de gewone rechters.

Overigens kan nog de vraag gesteld worden of art. 28 van de wet van 27 mei 1960 niet moet beschouwd worden als een overgangsmaatregel, die sinds 13 maart 1962 alle waarde verloren heeft (behoudens in de vervoersector, wegens de niet-toepasselijkheid van verordening nr. 17).

Besluit: Voor Belgische rechters bestaat geen verplichting tot schorsing; soms echter zal een schorsing wenselijk en nuttig zijn.

L. P. SUETENS,
Aangesteld Navorser N.F.W.O.,
Toegevoegd Navorser I.C.V.R.

BOEKBESPREKING

E. Van Dievoet. — *De Nederlandse tekst van de Belgische wetboeken.* Mededelingen van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België. Klasse der Letteren. Jaargang XXVI, 1964, nr. 5. Brussel.

In de Mededelingen van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen is de lezing verschenen, die in deze Academie gehouden werd door Prof. E. Van Dievoet over «De Nederlandse tekst van de Belgische wetboeken».

Er is voorzeker niemand die zich meer inspanningen heeft getroost om ons voortreffelijke Nederlandse teksten van onze wetboeken te bezorgen dan Prof. E. Van Dievoet, die reeds sedert jaren de voorzitter is van de commissie, die gelast was met het voorbereiden van deze teksten. Dank zij zijn rusteloze activiteit en de medewerking van filologen en juristen, die samen met hem hebben gearbeid, hebben wij reeds de officiële vertaling van het Burgerlijk Wetboek zien stemmen in het Parlement en zal binnenkort ook de tekst van het Strafwetboek, die door de commissie volledig werd uitgewerkt, kunnen ter stemming gelegd worden.

Prof. Van Dievoet deelt in zijn lezing mede welke de richtlijnen geweest zijn waaraan de commissie zich heeft gehouden om de nieuwe teksten voor te bereiden. Hij licht de verschillende problemen toe, die gesteld werden door het samenstellen van een Nederlandse vertaling, 150 jaar nadat de Franse tekst van het Burgerlijk Wetboek werd uitgevaardigd. Er deed zich eerst een juridisch probleem voor in verband met de absolute gelijkwaardigheid van de beide teksten die in gans ons land rechtskracht bezitten. Het risico van enig onderscheid tussen beide teksten werd tot het minimum herleid omdat er angstvallig van alle interpretatie werd afgezien.

Prof. Van Dievoet verhaalt dan op welke wijze de voorbereiding van de Nederlandse teksten is geschied en welke grondige studiën het samenstellen van deze teksten zijn voorafgegaan. Hij geeft een reeks voorbeelden waardoor het de lezer duidelijk wordt welke delicate vraagstukken door de commissie dienden opgelost te worden.

Een ander hoofdstuk van de lezing is gewijd aan de taal en de stijl van de Nederlandse teksten, vooral wat betreft de terminologie in Nederland en in Vlaanderen.

Al was het allerminst de bedoeling van de commissie aan purisme te doen, toch zijn er in de juristentaal van Noord-Nederland een reeks uitwassen, die gelukkig aan onze rechtstaal gespaard zijn gebleven. De auteur geeft verschillende voorbeelden van onderscheidingen en nuances die in de rechtstaal van Noord-Nederland en Vlaanderen voorkomen en besluit dat, al moet eenheid van rechtstaal met Nederland worden nagestreeft, er toch op de regel van die eenheid steeds uitzonderingen zullen blijven bestaan, die opgedrongen worden door de juridische werkelijkheid en de traditie.

De uiteenzetting van Prof. Van Dievoet is in de hoogste mate belangwekkend en zou door alle Vlaamse juristen moeten gelezen worden. Het zal slechts bij hen de dankbaarheid verhogen die zij in zo grote mate verschuldigd zijn aan hem die de ziel geweest is van de commissie tot vertaling van onze wetboeken.

R. V.

BIBLIOGRAFIE

Nederland

- Bollen, J. F.*, Fiscale wegwijzer. Groningen, P. Noordhoff; Arnhem, G. W. van der Wiel & Co. Vuga-Boekerij.
- Heida, G.*, De collectieve arbeidsovereenkomst in de landbouw. Assen, Van Gorcum & Comp. (Recht en maatschappij. Onder red. van N. E. H. van Esveld en J. J. M. van der Ven. Nr. 4).
- Jongh, J. J. de*, Rijtijdenwet en rijtijdenbesluit. Commentaar op de Rijtijdenwet 1936 en het Rijtijdenbesluit 1960. Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink.
- Kleerekoper, S.*, De fictie van het algemeen belang. Afscheidscollege. Deventer, A. E. Kluwer.
- Slot, G.*, Voorraadwaardering. Deventer, A. E. Kluwer. (Fiscale monografieën. Onder red. van J. E. A. M. van Dijk, C. van Soest en J. van Soest. Nr. 8).
- Versteeg, Th. A.*, Overzicht van privaatrechtelijke uitspraken van de Hoge raad, gepubliceerd in het tweede halfjaar van 1963. 's-Gravenhage, A. Jongbloed & Zoon.
- Völlmar, H. F. A.*, Inleiding tot de studie van het Nederlands burgerlijk recht. Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink.

Frankrijk

- Abeille, Jean E.*, Un droit pour l'entreprise. Libr. gén. de Droit et de Jurispr.
- Al-Jassim, Hammoudi.*, Des modifications à apporter aux dispositions du code pénal irakien sur la fixation de la peine. Etude comparative. Coll. «Travaux de droit, d'économie, de sociologie et de sciences politiques». Droz. (Diff.: Minard).
- Beaugrand, G.*, Eléments de législation du bâtiment. 4e édit. mise à jour au 1er avril 1964. Eyrolles.
- Beauté, Jean*, La République Populaire de Chine et le droit international. Coll. «Extr. R.G.I.P. 1964», A. Pedone.
- Bermond de Vaulx, J. M.*, Les Droits latents des actionnaires sur les réserves. «Bibliothèque de droit commercial». Sirey.
- Brunelat, J.*, La Protection du banquier en cas de faillite du remettant en compte courant. «Bibliothèque de droit commercial». Sirey.
- Castellan, S. D.*, Le Juge commissaire dans la faillite et le règlement judiciaire. «Bibliothèque de droit commercial». Sirey.
- Cotteret, Jean-Marie*, Les Organisations aéronautiques européennes. Coll. «Extr. R.G.I.P. 1964». A. Pedone.

- Daniel, Maurice*, Les Pouvoirs de police des maires. Supplément de mise à jour au 15 juillet 1964. Libr. Techniques.
- Devillebichot, M.*, Profit, revenu et résultat de l'entreprise. Coll. « Recherches économiques ». Sirey.
- Droit des Sociétés*. T. I de la Coll. « Jura Europae » (Le Droit des pays du Marché Comm.). Edit. bilingue : franç. allemand. Rel. Juris-Classeurs.
- Esmein, Paul*, Le Régime des baux commerciaux. (Extrait du Supplément permanent au Droit civil français de Aubry et Rau). Libr. Techniques.
- Favoreu, Louis*, Du déni de justice en droit public français. Préf. de Marcel Waline. « Bibliothèque de droit public ». Libr. gén. de Droit et de Jurispr.
- Halbecq, Michel*, L'Etat, son autorité, son pouvoir (1880-1962). « Bibliothèque constitutionnelle et de science politique ». Libr. gén. de Droit et de Jurispr.
- Hamon, Léo, et Mabileau, Albert*, La Personnalisation du pouvoir. Entretiens de Dijon organisés avec le concours de l'Association française de science politique. Presses Univ. de France.
- Lemeunier, Francis*, Dictionnaire pratique du droit des affaires. Coll. « Ce qu'il vous faut savoir ». Delmas.
- Le Prado, Jean*, Régime fiscal des revenus des capitaux mobiliers. (Extrait du Juris-Classeur fiscal). Libr. Techniques.
- Péan, Henri*, Les Accidents de transport des animaux vivants et occasionnellement des viandes ou des denrées alimentaires d'origine animale. Vigot Frères.
- Soubeyrol, Jacques*, La Négociation diplomatique élément du contentieux international. Coll. « Extr. R.G.D.I.P. 1964 ». A. Pedone.
- Vergnaud, R.*, Précis de droit civil. Cl. de seconde économique. Coll. « Science et techniques économiques ». Libr. Istra.
- Viney, Geneviève*, Le Déclin de la responsabilité individuelle. Préf. d'André Tunc. « Bibliothèque de droit privé ». Libr. gén. de Droit et de Jurispr.
- Wattiez, J.-P.*, Le Cautionnement bancaire. « Bibliothèque de droit commercial ». Sirey.
- Zilemenos, Constantin*, Substitution et délégation en droit administratif français. Libr. de Droit et de Jurispr.
- Zilemenos, Constantin*, Problèmes politiques et constitutionnels en France et en Italie. Préf. d'André Hauriou. Libr. gén. de Droit et de Jurispr.

Engeland

- Abraham, L. A. & Hawtrey S. L.*, A Parliamentary Dictionary. Butterworth.
- Against the Evil of Delinquency*. Conservative Cent. Off.
- Ali, H.*, Outlines of Roman Law. Asia Pub.
- Baxter, R. R. & Triska J. F.*, The Law of International Waterways. Harvard U.P. : Oxf. U.P.
- Bingham, R.*, All the Modern Cases on Negligence. Sweet & M.
- Current Legal Problems, 1964*. Ed. G. W. Keeton & G. Schwarzenberger. Stevens & Sons.
- Curry, A. S.*, Methodes of Forensic Science, Inter-science.
- Dean, J.*, Hatred, Ridicule or Contempt : A Book of Libel Cases. Penguin.
- Denning, Lord*, Gems in Ermine. Eng. Assn. Presidential Address. Oxf. U.P.
- Downie, R. S.*, Government Action and Morality. Macmillan.
- Edwards, J. L. J.*, The Law Officers of the Crown. Sweet & M.

- Fewtrell, M.*, The Train Robbers. Barker.
- Friedman, W.*, Law in a Changing Society. Penguin.
- Genge, G. R.*, What Every Juror Ought to Know. Erineg Bks 187 Kitschener Rd., Leicester.
- George, B. J. (Ed.)*, A Preparatory Draft for the Revised Penal Code of Japan, 1961. Amer. S. of Foreign Penal Codes. Sweet & M.
- Harvey, Audrey*, Tenant v. Landlord. Penguin.
- Honnold, J.*, Th Life of the Law. Collier-Mac.
- Jensen, M.*, The Making of the American Constitution Van Nastrand.
- Khera, S. S.*, District Administration in India. Asia Pub. Ho.
- Lloyd, D.*, The Idea of Law. Penguin.
- Matters, L.*, The Mystery of Jack the Ripper. Arrow Bks.
- Mellows, A. R.*, Conveyancing Searches. Oyez Pubns.
- Meston, M. C.*, Succession (Scotland) Act, 1964. W. Green.
- Osborn, P. G. A.*, Concise Law Dictionary. Sweet & M.
- Page, L.*, First Steps in Advocacy. Faber.
- Papadatos, P.*, The Eichmann Trial. Stevens & Sons.
- Parker, T. & Allerton R.*, The Courage of his Convictions. Four Square Bks.
- Patel, S. R.*, A Textbook of International Law. Asia Pub. Ho.
- Shklar, J. N.*, Legalism. Harvard U.P. : Oxf. U.P.
- Stanford, D. R.*, Tax Planning and the Family Company with Precedents. Sweet & M.
- Turner, J. W. C. & Armitage A. L.*, Cases on Criminal Law. Camb. U.P.
- Warters, J.*, Techniques of Counseling. McGraw.
- White, A. S.*, Behind that Small Print : A Customer's Guide to Insurance. Phoenix Ho.
- Yardley, D. C. M.*, Future of the Law. Cresset P.

Zwitzerland

- Bovard, Pierre-André*, Constructions et aménagement du territoire. Ed. de poche contenant les textes législatifs et la jurisprudence. 3e éd. rev. et mise à jour. Lausanne, Nouvelle bibliothèque de droit et de jurisprudence, 1964.
- (Geiger, Max. Ott, Heinrich. Vischer, Lukas.)* Bundesverfassung und Militärdienstverweigerung. Ein Rechtsgutachten. Stellungnahme des Eidg. Militärdepartementes. (Hrg. von M'G'. H'O', L'V') Zürich, EVZ-Verlag, (1964).
- Lador, Jacques*, Devant la loi. Problèmes de la vie quotidienne. Bienne, Ed. du Panorama, (1964).
- Lusser, Franz*, Die Haftungsverhältnisse bei Anlagefonds. Zürich, Polygraphischer Verlag, (1964).
- Lutz, Martin J.*, Die Schranken des Urheberrechts nach schweizerischem Recht unter vergleichender Berücksichtigung der europäischen Urheberrechtsgesetze und der deutschen Entwürfe. Zürich, Schultess 1964.
- Birchmeier, Wilhelm*, Bundesgesetz über das Filmwesen = Loi fédérale sur le cinéma = Legge federale sulla cinematografia. Kommentar. Zürich, Polygraphischer Verlag, (1960).
- Gutzwiller, Max.*, Elemente der Rechtsidee. Ausgewählte Aufsätze und Reden. hrg. von Anton Heini. Basel, Stuttgart, Helbing und Lichtenhahn, 1964.
- Montchal, Max.*, La propriété par étages. Guide pratique. Lausanne, Diserens, (1964).

Duitsland

- Abel, Gunther*, Die Bedeutung der Lehre von der Einrichtungs-garantien für die Auslegung des Bonner Grundgesetzes. — Berlin : Duncker & Humblot (1964).

- Das belgische *Aktienrecht*, Eingel. von Léon Dabin. Léon Dabin. Übers. d. Einl. von Hans Claudius Ficker. Übers. d. Gesetzestexte von Niklaus von Deschwanden. — Frankfurt a. M., Berlin: Metzner 1964.
- Bärman, Johannes, Die Willensbildung in den europäischen Aktienrechten. Vortrag. — Karlsruhe: C. F. Müller 1964.
- Benter, Hanns., Deutsches Vermögen im neutralen Ausland. Beschlagnahme u. Freigabe anlässl. d. 2. Weltkrieges. — Göttingen (Nikolausberger Weg 9 A): Institut f. Völkerrecht d. Universität, 1964.
- Bornhövd, Jürgen, Die Strafbarkeit der «Conspiracy» im Strafrecht der Vereinigten Staaten von Nordamerika. — Bonn: Röhrscheid 1964.
- Bourier, Karl, Disziplinarrecht. Ein Leitfaden f. Vollzugsbeamte d. Bundes (unter bes. Berücks. d. Bundesgrenzschutzes). — Regensburg, München: Walhalla & Praetoria Verl. 1964.
- Brüggeman, J(osef), Zur Reform des Rechts über die Gemeinnützigkeit im Wohnungswesen. (Hrsg.: Gesamtverband Gemeinnütziger Wohnungsunternehmen e.V.). — (Hamburg:) Hammonia-Verl. (1964).
- Dennert, Jürgen, Ursprung und Begriff der Souveränität. — Stuttgart: G. Fischer 1964.
- Dölle, Hans, Familienrecht. Darstellung d. dt. Familienrechts mit rechtsvergleichenden Hinweisen. Bd. I. Karlsruhe: C. F. Müller 1964.
- Ermecke, Gustav, Die soziale Bedeutung des geistigen Eigentums. The social significance of intellectual property. La signification sociale de la propriété intellectuelle. La importancia social de la propiedad intelectual. — Berlin u. Frankfurt a. M.: Vahlen (1963).
- Fikentscher, Wolfgang, Rechtsgutachten über Fragen des Wettbewerbs der Verkehrsträger. (Erg.) — Bas Godesberg: Kirschbaum 1964.
- Forsthoff, Ernst, Recht und Sprache. Prolegomena zu e. richterl. Hermeneutik. (Nachdr.) — Darmstadt: Wissenschaftl. Buchgesellschaft 1964.
- Franz, Günther, Staatsverfassungen. Eine Sammlung wichtiger Verfassungen d. Vergangenheit u. Gegenwart in Urtext u. Übersetzung. 2., erw. u. erg. Aufl. — Darmstadt: Wissenschaftl. Buchgesellschaft 1964.
- Friesenhahn, Ernst, Polizei- und Ordnungsrecht. — Köln u. Berlin: Grote 1964.
- Fröling, Dieter, W(ilhelm), Zur Frage der Verfassungswidrigkeit des § 17 EStG. — Düsseldorf: Verl.-Buchhandl. d. Instituts d. Wirtschaftsprüfer 1964.
- Heither, Friedrich H., Das kollektive Arbeitsrecht der Schweiz. — Stuttgart: G. Fischer 1964.
- Henkel, Heinrich, Einführung in die Rechtsphilosophie. Grundlagen d. Rechts. — München u. Berlin: Beck 1964.
- Hövelmann, Karl-Rudolf, Sind aus Mildtätigkeit erlangte Einkünfte einkommensteuerpflichtig? — Düsseldorf: Verl.-Buchhandl. d. Instituts d. Wirtschaftsprüfer 1964.
- Kemper, Gerd Heinrich, Pressefreiheit und Polizei. — Berlin: Duncker & Humblot 1964.
- Kern, Eduard, Strafrechtsfälle. I. — München u. Berlin: Beck 1964.
- Kohlmann, Günter, Das subjektiv-öffentliche Recht auf fehlerfreien Ermessensgebrauch. — Berlin: de Gruyter 1964.
- Kreutzer, Paul, Das Bundessozialhilfegesetz. — Recklinghausen: Kommunal-Verl. (1964).
- Lauterbach (Herbert), (Gesetzliche) Unfallenversicherung, 3. Aufl. (Losblt.-Ausg.) Lfg 4. (Stuttgart:) Kohlhammer 1964.
- Mussnug, Reinhard, Der Dispens von gesetzlichen Vorschriften. — Heidelberg: C. Winter 1964.
- Peters, Rainer, Der Beginn der Liegezeit nach See- und Binnenschiffsrecht unter Berücksichtigung gebräuchlicher Charterformulare. — Berlin: de Gruyter 1964.
- Schindel, Jos, Die Haftung für Atomschäden. Eine rechtsvergleichende Untersuchung. — Göttingen (Nikolausberger Weg 9 A): Institut f. Völkerrecht d. Universität 1964.
- Selb, Walter, Zur Bedeutung des syrisch-römischen Rechtsbuches. — München: Beck 1964.
- Sennewald, Helmut, Kartelle und vertikale Wettbewerbsbeschränkungen in Frankreich. — Karlsruhe: C. F. Müller 1964.
- Thierback, Rudolf, Die Rechtsprechung des Bundesverwaltungsgerichts zum Flüchtlingsstatus. Ein Beitr. z. Behandlung unbestimmter Rechtsbegriffe bei Verpflichtungsklagen u. zum Problem d. Beurteilungsspielraumes. — (Troisdorf: Wegweiserverl.) 1964.
- Thönissen, Leo, Grundfragen des Verlöbnisrechts. — Berlin: de Gruyter 1964.
- Tschischgale, Max., Anwaltsgebührenberechnung und Geschäftswertbestimmung in der freiwilligen Gerichtsbarkeit. — Flensburg: Gross 1964.
- Vogel, Klaus, Der Verwaltungsrechtsfall. Eine Einführung in d. Bearb. verwaltungsrechtl. Klausuren u. Hausarbeiten. Mit e. Anh. über d. Technik verwaltungsgerichtl. Relationen. 4. durchges. u. erg. Aufl. — Berlin u. Frankfurt a. M.: Vahlen 1964.
- Weimar, Wilhelm, Schuldrecht. Besonderer Teil. — Regensburg; München: Walhalla u. Praetoriaverl. 1964.
- Wittig, Solms, Die Sicherung der Anleihegläubiger der Montanunion. Rechtsform u. -wirkung d. Act of Pledge. — Göttingen (Nikolausberger Weg 9 A): Institut f. Völkerrecht d. Universität, 1964.

BALIELEVEN

Balie van Hasselt

De Raad der Orde van de Balie te Hasselt stemde in zijn zitting van 26 oktober 1964 de hieronderstaande dagorde.

* * *

Gelet op het advies van de algemene vergadering der Orde van Advokaten bij de Rechtbank van 1e Aanleg te Hasselt dd. 16 oktober 1964;

Overwegende dat er sprake is van een eventuele herindeling van de Hoven van Beroep en hun rechtsgebied;

Overwegende dat de Grondwet voorziet dat in België drie Hoven van Beroep bestaan en dat hun rechtsgebied, en de plaats waar zij gevestigd zijn, door de Wet dienen bepaald te worden;

Overwegende dat het niet gepast voorkomt nieuwe Hoven van Beroep op te richten, om redenen van praktische, financiële en juridische aard, meer bepaald met het oog op de eenvormigheid van de rechtspraak;

Overwegende dat de Provincie Limburg ingedeeld is bij het rechtsgebied van het Hof van Beroep van Luik; dat in feite bij het Hof van Beroep te Luik, wat de Limburgse rechtsonderhorigen betreft, een nederlands-talige Kamer bestaat met afzonderlijke griffie- en parketdiensten;

Overwegende echter dat, gelet op het beginsel van

de taalgrensafbakening, het niet verantwoord is dat de Limburgse rechtsonderhorigen zich naar Luik dienen te begeven;

dat het dienvolgens aangewezen is deze Kamer te doen zetelen in de Provincie Limburg;

Overwegende dat deze regeling noch een wijziging van de Grondwet noch een herindeling van het rechtsgebied tot gevolg heeft;

De Tuchtraad van de Orde der Advokaten bij de Rechtbank van 1e Aanleg te Hasselt, met eenparigheid van stemmen, drukt de wens uit dat onverwijld de nodige maatregelen zouden getroffen worden tot de verwezenlijking van dit voorstel en beslist dat huidige motie zal overgemaakt worden aan de bevoegde overheden.

Aldus beslist te Hasselt op 26 oktober 1964, alwaar aanwezig waren de Heren Derks Raymond, Stafhouder, Mr. Maris Frans, Oud-Stafhouder, Mr. Bijvoet André, Oud-Stafhouder, Mr. Smeets Raymond, lid, Mr. Warnants Louis, lid, en Mr. Geyskens Hubert, sekretaris.

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Voordracht van Prof. R. Blanpain

Het heet dat het huidige bestuur van de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen een «sportief» bestuur is.

Het hoeft dan ook niemand te verbazen dat het voor een van de eerste gewone activiteiten een spreker heeft uitgenodigd die een sportief onderwerp had gekozen.

In de stijlvolle salons van de Centenaire behandelde Prof. R. Blanpain van de Universiteit te Leuven het onderwerp: «Sport en Recht».

De spreker was ons reeds bekend als publicist en specialist terzake. Thans heeft hij aan zijn toehoorders, die bestonden uit advocaten en magistraten, bewezen een aangenaam verteller te zijn. De voordracht was echter niet alleen aangenaam om te aanhoren: tevens werden op vertrouwelijke wijze de gangsterpraktijken aangetoond die door sommige mensen ten opzichte van sportlieden worden aan de dag gelegd. Dit werd bewezen door voorbeelden genomen uit de voetbal- en de wielersport. In deze laatste tak werd vanzelfsprekend ook het probleem van de doping behandeld die de aandacht van alle parketten in het land op dit ogenblik gaande houdt.

Wij waren allen verbaasd te vernemen welke aanfluiting van ieder gezond rechtsprincipe een reeks fundamentele bepalingen van de Belgische Voetbalbond en van de Belgische Wielerbond inhoudt. Spreker wees er op dat de beginselen van het sociaal recht zouden moeten toegepast worden en dat deze reglementen terzelfdertijd dringend dienen aangepast aan sommige rechtsregelen die van openbare orde zijn. Men kan zonder moeilijkheden een systeem van collectieve arbeidsovereenkomsten opbouwen.

Een zeer vinnig en lang debat was het beste bewijs van de belangstelling die aan de ideeën van Prof. Blanpain werd betoond. Vanzelfsprekend waren het de sportieve figuren van de balie die het vinnigst hebben gedebateerd.

Het was een succesvolle avond die ons een inzicht heeft gebracht in een gebied waar het recht nog veel moet ontginnen.

W. Lambrechts.

Conferentie der Jonge Balie te Mechelen

Plechtige openingszitting van zaterdag 21 november 1964

Het is gebruik bij de Conferentie der Jonge Balie te Mechelen voor haar plechtige openingszitting telkens een eminente spreker buiten de balie uit te nodigen om er een voordracht te houden. Ditmaal was de keus gevallen op Dr. Hendrik Brugmans, rector van het Europa College te Brugge. Er kon geen betere keus gedaan worden want Prof. Brugmans is een van de beste kenners der politieke verhoudingen tussen de naties in deze tijd. Hij is niet alleen een vooraanstaand geleerde, doch hij is ook een vlot en aangenaam spreker en het is dan ook begrijpelijk dat een zeer talrijk publiek de Troonzaal in het Gerechtsgebouw vulde om deze plechtige openingszitting bij te wonen.

De voorzitter van de conferentie, Mr. Lucien Van de Velde, verwelkomde in keurige termen de vele hoge magistraten en hoogwaardigheidsbekleders, alsmede de afgevaardigden van de vreemde balies, die in de zaal aanwezig waren, en leidde dan Prof. Brugmans in, waarvan hij een korte levensschets gaf en wiens uitzonderlijke geleerdheid hel in het licht gesteld werd.

Prof. Brugmans had als onderwerp van zijn rede gekozen: «Huidige positie van Europa in de oost-west-verhouding». Deze spreekbeurt beantwoordde aan alle verwachtingen. Het was niet enkel een vuurwerk van welsprekendheid, doch het was vooral een uiteenzetting van de huidige verhoudingen tussen de naties, die met een duidelijkheid en met een enorme kennis van zaken op voortreffelijke wijze aantoonde welke de gevaren zijn die thans gelopen worden door de westerse beschaving. Spreker deed uitschijnen hoeveel vergissingen nog geregeld voorkomen in verband met de verhoudingen tussen de staten en welke verrassingen er zich nog zouden kunnen voordoen.

De inhoud van zijn voordracht was zo rijk en zo veelomvattend dat het onmogelijk is in enkele regelen er een samenvatting van te geven. Vermelden wij enkel dat de vooruitzichten van spreker bepaald niet optimistisch waren en dat er naar zijn mening voorzeker redenen bestaan tot ongerustheid voor het Westen. Het soevereine middel dat hij echter ziet om aan de gevaren het hoofd te bieden is een sterke opbouw van de Verenigde Staten van Europa. Door dit middel alleen zou de toekomst met een zekere gerustheid tegemoet kunnen worden gezien.

Deze schitterende rede van Rector Brugmans werd op een ovatie onthaald.

De stafhouder der balie van Mechelen, Mr. Karel Van den Heuvel, vertolkte in uiterst gelukkige bewoordingen de gevoelens van dank en bewondering van al de aanwezigen voor deze buitengewone spreekbeurt.

Hij herdacht piëteitvol de confrater, die in de loop van het jaar de balie van Mechelen was ontvallen en spoorde de nieuw gekomenen aan tot liefde voor hun beroep en tot ijver voor hun werk.

Na deze uiterst geslaagde plechtige openingszitting had een receptie plaats in de bibliotheek van het Gerechtsgebouw, waar de vele genodigden gulhartig werden onthaald en de gelegenheid hadden nog geruime tijd over de merkwaardige voordracht van Rector Brugmans van gedachten te wisselen.

Het was een zeer mooie dag voor de Conferentie der Jonge Balie te Mechelen.

R. V.

MEDEDELINGEN

Hervorming der Rechtsstudies

Dagorde goedgekeurd door de Vereniging der Oud-studenten van de Rechtsfaculteit van de V.U.B. betreffende het wetsvoorstel over de hervorming van de rechtsstudies

(Kamer van Volksvertegenwoordigers, zitting 1963-1964, doc. nr. 655-1)

De Vereniging der oud-studenten van de Rechtsfaculteit van de V.U.B., verenigd in algemene vergadering gehouden op 19 oktober 1964;

Verheugt zich over de neerlegging door de heren Pierson, Harmel, Hermans, Jeunehomme, Fr. Van Acker en Vanderpoorten, op het Bureel van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, van een wetsvoorstel strekkende tot de hervorming der rechtsstudies (Kamer van Volksvertegenwoordigers zitting 1963-1964, doc. nr. 655-1), dat ten doel heeft de toekomstige juristen beter voor te bereiden tot de verscheidene loopbanen die voor hen normaal openstaan;

Keurt het principe en de modaliteiten van dit voorstel geheel en al goed alsook ondermeer de aanpassing van de programma's aan de huidige noodwendigheden en het invoeren in het 3e jaar van het licentiaat in de rechten van een juridische, economische en administratieve specialisatie;

Hoopt dat ter gelegenheid van deze hervorming, een ten minste identiek programma voor elk der kandidaat- en licentiaatstudiejaren in al de rechtsfaculteiten zal worden opgelegd;

Drukt de wens uit dat het Parlement dit voorstel zo vlug mogelijk zal onderzoeken en aannemen of dat de Uitvoerende macht de hervorming zal verwezenlijken ingevolge de bevoegdheid haar toegekend bij de wet van 21 maart 1964.

TIJDSCHRIFTEN

Rechtskundig Tijdschrift voor België - nr. 1963 :

M.B., De rechterlijke bevoegdheid ter zake van faillissement. — Van Lennep R., Recht en techniek: Vergadering, beraadslaging en stemming.

De Gemeentegids - jg. 1964, nr. 102 :

P.C., De aansprakelijkheid van de gemeenten ter zake van de brandbeveiliging. — R.M., Een blik op het Frans administratief recht.

Nederlands Juristenblad - jg. 1964-1965, nr. 39 :

Baron Van Haersolte R.A.V., II (slot), Coreferentiestelsels. — Van Bemmelen J. M., Psychiatrisch Juridisch Gezelschap 3 oktober 1964. — Stempels A., De functie van de Centrale Adoptieraad.

Nr. 40 :

Szirmai Z., Chruscew en de Grondwet. — Van Maar-seveen H. Th. J. F., Beweging rond het parlement. — Bockwinkel A., Behoort de kapitein tot de bemanning?

Weekblad voor Privaatrecht, Notarisambt en Registratie - jg. 1964, nr. 4835 :

Stuyt T., De aftrek van de vrijkomende rente bij de berekening van inkomensschade (I). — Kollewijn

R. D., Overzicht der Nederlandse Rechtspraak : Internationaal Privaatrecht (V).

Nr. 4836 :

Stuyt T., De aftrek van de vrijkomende rente bij de berekening van inkomensschade (II, slot). — Smit P. T., Naar aanleiding van rechtsvraag I in W.P.N.R. 4831. — Kollewijn R. D., Overzicht der Nederlandse Rechtspraak : Internationaal Privaatrecht (VI).

Tijdschriften voor Vennootschappen, Verenigingen en Stichtingen - jg. 1964, nr. 7 :

Sauveplanne J. G., Vragen van Internationaal Privaatrecht rondom de cessie. — Van Sikkelerus W. P., Inkoop van eigen aandelen in het Ontwerp inkomstenbelasting 1960. — Slagter W. J., Certificering van onroerend goed (II). — Van Soest C., Fiscaal rechtspraak-overzicht.

Ars Aequi - jg. 1964, nr. 1 :

Scheltema M., De geschiedenis van het Constitutum Possessorium.

Journal des Tribunaux - jg. 1964, nr. 4466 :

Flamme M. A., La nouvelle réglementation des marchés de l'Etat.

Revue pratique du Notariat Belge - jg. 1964, nr. 2500 :

N. M., L'Exercice de la profession de géomètre-expert immobilier.

Annales de Droit et de Sciences Politiques - jg. 1964, nr. 3 :

Matthies H., L'article 65 du Traité C.E.C.A. et le juge national. — Rigaux F., Quelques réflexions sur les métamorphoses du droit civil d'aujourd'hui. — Marcus-Helmans S., Le droit communautaire et les droits nationaux des Etats membres.

Recueil Général de l'Enregistrement et du Notariat - jg. 1964, nr. 20814 :

Struyve K., Aspects de la publicité en matière de biens immobiliers, privilèges et hypothèques, aux Pays-Bas.

Revue de l'Administration et du Droit Administratif de la Belgique - jg. 1964, nr. 11 :

Etrangers. — Bibliographie. — Conseil d'Etat. — Enseignement. — Enseignement primaire. — Loi communale. — Nationalité. — Responsabilité. — Traitements et pensions. — Urbanisme. — Revue de la jurisprudence.

Recueil Dalloz - jg. 1964, nr. 37 :

Motulsky H., La causé de la demande dans la délimitation de l'office du juge.

Nr. 38 :

Desbois H., Les droits des acteurs et des artistes sur leur interprétation.

Der Staat - jg. 1964, nr. 4 :

Rohrmosed G., Hegels Lehre vom Staat und das Problem der Freiheit in der modernen Gesellschaft. — Leemans V., Die Freiheit des Sozialwissenschaftlers. — Henke W., Verfassung, Gesetz und Richter (Das Normenkontrollverfahren).